

Melanchotopia Tentoonstelling

3 sep – 27 nov 2011

Melanchotopia Epicentrum

3 sep – 31 dec 2011

1
Minouk Lim

2
Jean-Pascal Flavien

3
Octavian Trauttmansdorff

4
Tomo Savić-Gecan

5
Alex Morrison

6
Slavs and Tatars

7
Zin Taylor

8
Erik van Lieshout

9
Jos de Gruyter & Harald Thys

10
Leon Kahane

11
Monica Bonvicini

12
Sven Augustijnen

13
Michael Van den Abeele

14
Kate Newby

15
Saâdane Afif

16
Murray Gaylard

17
Arnoud Holleman

18
Adrià Julià

19
Dirk Bell

20
Nina Pohl

21
Nasrin Tabatabai & Babak Afrassiabi

22
Peter Hutton

23
Tobias Spichtig

24
Harold Ancart

25
Lawrence Weiner

26
Henrik Plenge Jakobsen

27
Thea Djordjadze

28
Mårten Spångberg

29
George van Dam

30
Olivier Foulon

31
Michael Beutler

32
Danaï Anesiadou

33
Peter Wächtler

34
Guillaume Bijl

35
Filip Gilissen

36
Markus Schinwald

37
Ricardo Okaranza

38
Pierre Bismuth

39
Kostis Velonis

40
Adam Gillam

41
Lidwien van de Ven

42
Sarah Morris

Plattegrond
Audiotour
Epicentrum
Rondleidingen
Kunstconfrontaties
Randprogramma
Workshops & masterclasses
Boekwinkel
Met dank aan

Melanchotopia – tussen melancholie en utopie

Witte de Withs *Melanchotopia* is een tentoonstelling waarvoor meer dan veertig internationale kunstenaars zijn uitgenodigd te werken met particuliere en semi-publieke ruimtes in de binnenstad van Rotterdam – plaatsen waar wordt geleefd, geleerd en gewerkt – en zo hun potentieel te activeren als ruimtes voor eigentijdse ideeën, debat en ontdekking. De tentoonstelling richt zich op de fundamentele vraag: Hoe wordt de leefbaarheid van een stad verhoogd? Met dit project nodigen we de inwoners van Rotterdam en hun gasten uit zich bij ons aan te sluiten en samen nieuwe manieren te verkennen om deel te nemen aan het openbare leven.

De tentoonstelling kijkt verder dan de geijkte plaatsen voor kunst in de openbareruimte – zoals pleinen, kruisingen en rivieroeveren. *Melanchotopia* lokt de dialoog uit door kunst in een alledaagse setting te plaatsen: in supermarkten, kantoren en scholen, maar zoekt hiermee juist toenadering. Door bewust te kiezen voor deze vertrouwde omgevingen, versterken of bevestigen de projecten de belangrijke rol die kunst kan spelen in de totstandkoming van een bloeiende maatschappij.

Van grootschalige interventies tot zeer eenvoudige gebaren, *Melanchotopia* toont ideeën en werken op een manier die verder gaat dan de klassieke benadering van kunst in de openbare ruimte. Witte de With wil de verschillende lagen van het dagelijkse leven in de stad zichtbaar maken door gebruik te maken van de aanwezige dynamiek, en wil zo persoonlijke ervaringen oproepen. *Melanchotopia* is een tentoonstelling over de werkelijkheid van Rotterdam, zoals die wordt bepaald door de subjectieve waarneming van ieder van haar bewoners.

Tegenwoordig lijkt Rotterdam stil te staan tussen verleden en toekomst: vervuld van nostalgie naar de vooroorlogse stad en in afwachting van een utopische toekomst, die zich ophoudt in de veelheid aan onvoltooide nieuwbouwprojecten en saneringsplannen. Projecties van gisteren en morgen bepalen het imago van de stad. *Melanchotopia* brengt het hier en nu van Rotterdam ten uitvoer.

In Witte de With, net als in andere grote Europese culturele instellingen, stellen we ons keer op keer de vraag: Wie is ons publiek? Tegen wie praten wij? Hoe kunnen wij nog meer een openbare instelling worden, een plek die niet bang is een moeilijke rol te spelen. Wij vinden het belangrijk ook zelf naar buiten te treden om de culturele dialoog in alle lagen van de samenleving te bevorderen. Zo is *Melanchotopia* een utopisch experiment, waarin kunst het openbare leven binnentreedt.

De tentoonstellingsruimte van Witte de With is omgevormd tot een publieke ruimte waar kritisch gediscussieerd kan worden. Op grotere schaal en ingeweven in de textuur van de stad, komen dezelfde kwaliteiten tot uiting op alle locaties van de tentoonstelling. Tijdens de voorbereiding van deze tentoonstelling is het enthousiasme van eigenaars en medewerkers van de deelnemende locaties overdonderend geweest. Wij hopen dat hun publiek en het publiek van Witte de With samen met ons al deze ruimtes voor ideeën met evenveel enthousiasme willen verkennen.

Nicolaus Schafhausen en Anne-Claire Schmitz

Het platgebombardeerde centrum van Rotterdam, nadat het meeste puin was weggeruimd, 1940.
De foto is genomen door KLM Aerocarto. Auteursrechthouder: Aviodrome Lelystad. Collectie Gemeentearchief Rotterdam

1 Minouk Lim

Geboren 1968 in Daejeon, Korea.
Woont en werkt in Seoel.

Witte de With, Center for Contemporary Art
(*Melanchotopia* epicentrum, 3e verdieping)
Witte de Withstraat 50
Dinsdag – zondag: 11:00 – 18:00

Witte de With is ooit begonnen als radicaal alternatief voor bestaande musea en kunstenaarsinitiatieven. Het is trouw gebleven aan enkele kenmerkende elementen uit die begintijd: een flexibele geest, een theoretische ongedurigheid en gedurfde ideeën. Ondanks de vele tentoonstellingen die hier in de afgelopen jaren werden georganiseerd heeft het zijn jeugdig elan behouden. Het komt zelden voor dat er reizende exposities worden ingekocht, eerder is dit centrum de basis van waaruit ideeën over de hele wereld worden verspreid.

Het werk van Minouk Lim is vaak een satirische kijk op de roekeloze, door geld gedreven ontwikkeling van de hedendaagse samenleving. Door performances en installaties graaft de kunstenaar diep in het geheugen van gemeenschappen, om onderdrukte herinneringen aan de werkelijkheid weer boven water te krijgen.

In het epicentrum van *Melanchotopia* presenteert Lim de performancevideo *International Calling Frequency* (2011). De oorspronkelijke uitvoering vond afgelopen augustus plaats in Seoel en draaide om een groep zangers die ontslagen is bij de Koreaanse Nationale Opera. Lim bracht deze artiesten samen in een tijdelijke gemeenschap voor een moment van poëtisch protest. Zij zingen een versie van de *Internationale*, een socialistisch strijdlid en tussen 1922 en 1944 het volkslied van de Sovjet-Unie. In Seoel moet men zich strikt houden aan de regels voor optredens in de openbare ruimte. Lim gebruikt deze regels om structuur te geven aan de performance zelf. Ten eerste wordt er geen tekst gezongen bij de melodie van de *Internationale*. Ten tweede staan de zangers op twintig meter afstand van elkaar – anders zou hun bijeenkomst naar de letter van de wet een protest vormen en verboden worden. En ten slotte werkte Lim samen met componist, muzikant en zanger Minhui Lee, die een langere, uitgerekte versie van het bekende lied componeerde. De compositie is langzamer, ietwat melancholisch en lijkt meer op een *ritornel*. Hoewel het niet langer te associëren valt met een oproep tot protest, roept het romantisch geneurie bij iedereen herinneringen op, waardoor een gevoel van saamhorigheid ontstaat. Door afstand te nemen van de politieke inhoud van het lied wordt de politieke kracht ervan op subversieve manier versterkt. In aanvulling op de video in Witte de With is de bladmuziek van *International Calling Frequency* beschikbaar voor bezoekers, in gedrukte vorm of elektronisch, om zo dit subtiele protest verder te verspreiden. In december komen Lim en Lee naar Rotterdam om een workshop te geven voor zangers en het stuk nog eens live uit te voeren.

2 Jean-Pascal Flavien

Geboren 1971 in Le Mans, Frankrijk.
Woont en werkt in Berlijn.

Witte de With, Center for Contemporary Art
(*Melanchotopia* epicentrum, 3e verdieping)
Witte de Withstraat 50
Dinsdag – zondag: 11:00 – 18:00

Het werk van Jean-Pascal Flavien komt in vele vormen en combineert bijvoorbeeld een architectonisch experiment, het uitgeven van boeken of een performance met andere media zoals video, tekeningen, installaties en beeldhouwwerk. Vanessa Desclaux zegt over zijn project *No Drama House* (2009), waarin te zien was hoe hij een erg smal huis bouwde op de binnenplaats van zijn Berlijnse galerie: “Flaviens artistieke benadering [...] vergelijkt de materiële opstelling van het huis (de vorm, de interne verdeling en de meubels) met de minimale beeldhouwkunst uit de jaren zestig. [Het] is een ordening van ruimte die zich niet per se bezighoudt met de functionaliteit van een huiselijke omgeving. Veel meer concentreert de kunstenaar zich op het scheppen van nieuwe situaties door middel van ingrepen, bewegingen, het verplaatsen van meubels, ander gebruik van de ruimte en een andere kijk op de geschiedenis van de ruimte.” Zijn aanpak werpt “vragen op over de esthetiek van het bestaan en de essentie van het geluk in relatie tot kunst.”

Flaviens voorstel voor *Melanchotopia* is om de meubels – de praktische realiteit – van twee verschillende locaties in Rotterdam om te ruilen. Deze ruil kan plaatsvinden tussen particuliere en publieke ruimtes, bijvoorbeeld een woning en een bibliotheek, tussen twee particuliere ruimtes of tussen twee publieke ruimtes. Hij is benieuwd naar de gevolgen van deze ruil. Hoe verandert de status van de ruimtes – die tot op zekere hoogte particulier dan wel publiek bezit worden. Hoe stelt het de bezoekers in staat na te denken over de ruimte waarin zij zich bevinden, terwijl ze tevens de realiteit en toestand van de andere ruimte in zich opnemen. Flavien is geïnteriseerd door het eigenlijke probleem: het vinden van twee plaatsen waarvan de eigenaars bereid zijn aan deze ruil mee te doen. Hij ondervindt weerstand tegen wat uiteindelijk toch een eenvoudige en omkeerbare handeling is. Hij zal zijn ideeën voor dit project persoonlijk in Witte de With presenteren, of het project nu uiteindelijk uitgevoerd wordt of niet.

3 Octavian Trauttmansdorff

Geboren 1965 in Wenen, Oostenrijk.
Woont en werkt in Wenen.

Witte de With, Center for Contemporary Art
(*Melanchotopia* epicentrum, 3e verdieping)
Witte de Withstraat 50
Dinsdag – zondag: 11:00 – 18:00

Octavian Trauttmansdorff plaatst zich met zijn werk in de traditie van de institutionele kritiek. Hij gebruikt een breed scala aan esthetische, sociale en politieke referenties in zijn veelvormige en gelaagde projecten. Voor *Melanchotopia* maakte hij een nieuw werk, getiteld *AUTO BIO* (2011). Het uitgangspunt van deze film is de choreografie van verkeersagenten die het verkeer op knooppunten in Napels regelen. De film richt zich op hun gebaren, onlosmakelijk verbonden met performance en dans – alleen is het doel hier om orde te houden in het verkeer. De kunstenaar heeft docenten aan de academie voor *carabinieri*, waar verkeersagenten het vak leren, geïnterviewd en plaatst citaten uit de gesprekken als ondertiteling op het scherm van zijn stomme film. Trauttmansdorff schrijft over dit werk: “Mijn belangstelling gaat uit naar de methodes die gebruikt worden om te midden van disfunctionele chaos de orde te herstellen: de specifieke, doordachte gebaren die de agenten gebruiken terwijl ze de controle van de overheid vertegenwoordigen. De film gaat voornamelijk over lichaamsbewegingen [...] – urenlang dansen op een sokkel, terwijl men als vertegenwoordiger van de staat de orde in het verkeer probeert te herstellen.” De kunstenaar werd beïnvloed door kunstenaar / fotograaf / journalist Ugo Mulas, die filmmontage onderzocht in verhouding tot de snelheid van waarneming en verslaggeving in het naoorlogse Italië.

Trauttmansdorff benadrukt dat zijn werk niet specifiek over Napels gaat. Hij ziet overeenkomsten tussen Napels en de stad waar zijn werk nu wordt getoond. Rotterdam is voor hem een stad van verwoesting en wederopbouw, terwijl Napels bezig is zichzelf te verwoesten. Hij schrijft: “[de film] is een product van mijn interesse in politieke processen en de manier waarop (abstracte) kunst hierop een positieve invloed kan hebben.”

Geboren 1967 in Zagreb, Kroatië. Woont en werkt in Zagreb en Amsterdam.

Witte de With, Center for Contemporary Art
(2e verdieping)
Witte de Withstraat 50
Dinsdag – zondag: 11:00 – 18:00

Regels en regulering hebben vaak neven-effecten die niet onmiddellijk zichtbaar zijn. De gevolgen van handelingen worden soms pas achteraf duidelijk en kunnen verder strekken dan de bedoeling was. De verbinding tussen oorzaak en gevolg is zelden merkbaar in deze tijd van globalisering. Het werk van Tomo Savić-Gecan lijkt de traditie voort te zetten van de conceptuele kunst, waarin het beeld of het visuele ondergeschikt is aan het idee erachter. Gezien als interacties tussen verschillende plaatsen met een complexe oorzaak-gevolgverhouding, werpen zijn projecten licht op de causaliteit en op kunst als handelswaar.

Savić-Gecan brengt minimale veranderingen binnen de tentoonstellingsruimte tot uitvoer, of voegt een bijna onherkenbaar element toe dat onze waarneming heel subtiel beïnvloedt – bijvoorbeeld een minimale stijging van de temperatuur of verhoging van de lichtintensiteit. Zijn werken zijn altijd zonder titel. Zij gaan over immateriële ervaringen die vaak plaatsvinden op twee plekken of twee verschillende momenten. Voor *Melanchotopia* wordt een lege ruimte in Witte de With (2e verdieping) getransformeerd tot een plek van onzichtbare veranderingen, aangedreven door de gemeten activiteit op verschillende Rotterdams locaties. De veranderingen kunnen zich manifesteren in een stijging van de kamertemperatuur, een onverwachte verhoging van de entreprijs, een beperkte toegang tot bepaalde kamers of een wijziging in de vochtigheidsgraad. Zij kunnen in werking gezet worden door de beweging van een tram, de hoeveelheid mensen die een gebouw betreden, of een directe interventie van de curator. Het werk benadrukt hiermee hoe het gebouw van Witte de With beïnvloed wordt door externe factoren, en hoe het is vervlochten met locaties ver buiten haar deuren.

5 Alex Morrison

Geboren 1971 in Redruth, Engeland.
Woont en werkt in Düsseldorf.

Witte de With, Center for Contemporary Art
(gevel)
Witte de Withstraat 50
7 dagen per week, 24 uur per dag

Alex Morrison, voormalig professioneel skateboarder, gebruikt elementen uit politieke en culturele bewegingen die gericht zijn op zelf-verwezenlijking en verandering in de samenleving. In zijn video's, installaties en interventies onderzoekt hij nieuwe manieren om stedelijke ruimtes te gebruiken. Zijn werk kijkt naar publieke en particuliere ruimtes en hoe die zich tot elkaar verhouden. Zowel de herovering van vercommercialiseerde ruimtes als het toezicht en de controle daarop, vormen de basis van zijn plaatsgebonden werk. Geïnspireerd door de acties en de esthetiek van grassrootsbewegingen tracht Morrison stedelijke ruimtes te verdedigen tegen een overheersend commercieel gebruik, en probeert hij de subversieve kracht van de ruimte nieuw leven in te blazen.

Voor *Melanchotopia* heeft Morrison een stadslamp ontworpen die lijkt op een oude gaslantaarn, getiteld *A kernel of doubt in the mind of the banqueter hurrying home in the gaslit dark* (2011) (Een greintje twijfel in de gedachten van de zich naar huis haastende feestganger in het gasverlichte donker). Het glas in de lantaarn is afwisselend wit en blauw en refereert aan het blauw-witte schildje van Unesco, internationaal symbool voor de bescherming van cultureel erfgoed. Dit herkenningsteken geeft aan dat het een belangrijk monument of cultuurgood betreft en biedt zelfs bescherming in tijden van oorlog. Morrison plaatst dit symbool in het kader van de huidige bezuinigingen in de culturele sector. Hiermee raakt hij niet alleen het conflict tussen heden en verleden, maar protesteert hij ook tegen de anti-culturele en anti-intellectuele tendensen. Het 'greintje twijfel' in de titel van Morrisons werk suggereert dat de gekozen maatschappelijke route wellicht niet de beste is. De lantaarnpaal dient ook als ontmoetingspunt voor middernachtelijke fietstochten, die via raadselachtige affiches in de stad worden aangekondigd – een subtiele poging van de kunstenaar om de lokale inwoners in beweging te brengen.

6 Slavs and Tatars

Opgericht in 2005.

6.1. SPAR Corandewal
Witte de Withstraat 32-34
Maandag – vrijdag: 08:00 – 20:00
Zaterdag: 08:30 – 18:00

Dit is de enige supermarkt in de buurt rondom de Witte de Withstraat. Op werkdagen is het er erg druk. Er komen vooral mensen die snel iets voor de lunch willen kopen of op het laatste moment iets nodig hebben. Achter in de winkel worden belegde broodjes en vers gesneden broden verkocht.

6.2. Witte de With, Center for Contemporary Art
(*Melanchotopia* epicentrum, 3e verdieping)
Witte de Withstraat 50
Dinsdag – zondag: 11:00 – 18:00

6.3. Pathé Schouwburgplein
(gevel)
Schouwburgplein 101,
7 dagen per week, 24 uur per dag

Pathé Schouwburgplein is onderdeel van de grootste bioscoopketen van Nederland. 's Avonds wordt het druk bezocht door een kleurrijk publiek van studenten, studenten en zakenlui, die aan het einde van de werkdag nog even ontspannen.

Slavs en Tatars is een collectief dat zich richt op Eurazië, het gebied ten oosten van de voormalige Berlijnse muur en ten westen van de Chinese Muur. Hun bijdrage aan *Melanchotopia* is een project rondom het personage Molla Nasreddin, een geestelijke, wijze én dwaas uit de dertiende eeuw. Nasreddin is een populair personage in de Euraziatische volksliteratuur. Hij duikt vooral op in kinderverhalen en allegorieën. Met humor als ontwapenende kritiek – Nasreddin rijdt achterstevoren op een ezel – is hij het klassieke voorbeeld van de antimodernist volgens de definitie van Antoine Compagnon in *Les Antimodernes* (2005). Compagnon beschrijft de ware modernist niet als een utopist met een op de toekomst gerichte blik, maar eerder als een “antimodernist”, een visionair die stilstaat bij het einde van het premoderne tijdperk.

Het project *Molla Nasreddin: Embrace Your Antithesis* (Molla Nasreddin: omarm je tegenhanger) bestaat uit drie elementen: een souvenir verkrijgbaar in de SPAR-supermarkt, een plek waar gelezen en gediscussieerd kan worden, en een tekst die in de publieke ruimte zal worden getoond. In Witte de With, het epicentrum van *Melanchotopia*, presenteren Slavs and Tatars twee grote houten banken waarover grote tapijten zijn gedrapeerd, zoals dat vaak te zien is in de theehuizen in Iran en op de Kaukasus. Samen vormen ze een soort provisorische salon, eveneens typisch voor die regio: een ruimte, zonder regulering, waar vrienden onder elkaar kunnen zijn en vrij met elkaar kunnen praten. Hier bevindt zich ook de Library of Equivocation, een bibliotheek met een aangepaste selectie boeken die ter inzage beschikbaar is voor het publiek. Het laatste deel van dit project bestaat uit een slinger van uitgeknipte letters, meestal gebruikt voor verjaardagsfeestjes en partijen. Het collectief presenteert op deze manier de volgende zin aan het Rotterdamse publiek: “Keep your majorities close but your minorities closer.” (letterlijk: “Houd je meerderheden dichtbij, maar je minderheden nog dichterbij.”)

7 Zin Taylor

Geboren 1978 in Calgary, Canada.
Woont en werkt in Brussel.

Weenink Bedrijfskleding
Westblaak 13

Dinsdag – vrijdag: 09:15 – 17:30

Zaterdag: 09:15 – 17:00

Deze winkel voor bedrijfskleding heeft een ruim assortiment uniformen voor bijvoorbeeld verplegers, hotelpersoneel, schoonmakers en koks. Hier wordt aan de teamgeest gewerkt met behulp van op maat gemaakte bedrijfskleding in de kleuren van het bedrijf, met of zonder logo – alles is mogelijk.

Zin Taylors bijdrage aan *Melanchotopia* is geïnstalleerd in Weenink Bedrijfskleding, een bekende Rotterdamse winkel van de familie Kattenburg, die al vijf generaties actief is in de textielbranche. Taylor ontdekte tijdens zijn bezoeken aan de winkel dat de familie al hun kleermakersactiviteiten wel op enige wijze heeft gedocumenteerd. Onder andere door dat zij niet-verkochte kledingstukken uit oude “collecties” (als deze modeterm juist is voor bedrijfskleding) bewaarden. Deze collectie van winkeldochters geeft een bijzondere kijk op de geschiedenis van arbeid en de sociale arbeidsomstandigheden in de twintigste eeuw in Rotterdam.

Zoals vaker in zijn werk is Taylors benadering, strikt gesteld, die van een historicus die de geschiedenis van materiaal onderzoekt. Zijn interesse gaat vooral uit naar de ontwikkeling van vormen en de min of meer esoterische momenten waarin deze vormen zijn ontstaan, als uitingen van veranderende sociale conventies en historische noodzaak. In eerdere werken hanteerde hij een vergelijkbare aanpak, toen hij het broodbakken en verschillende broodvormen onder de loep nam. Taylor creëerde voor *Melanchotopia* een collectie verstelde kledingstukken afkomstig uit de niet-verkochte “collecties.” Deze zijn tentoongesteld in de winkel.

Geboren 1968 in Deurne, Nederland.
Woont en werkt in Rotterdam.

ROTTERDAM.INFO

Coolsingel 195 - 197

Maandag – vrijdag: 10:00 – 19:00

Zaterdag: 09:30 – 18:00

Zondag: 10:00 – 17:00

Dit is het stadspromotiecentrum van Rotterdam. Hier kan iedereen terecht voor toeristische informatie en tips over Rotterdam, variërend van attracties en uitgaan tot architectuur en wonen. Je vindt er wisselende exposities, een binnenstadsmaquette en informatie over nieuwe bouwprojecten, net als toegangskaarten voor concerten, voorstellingen en festivals.

De afgelopen jaren baseerde Erik van Lieshout zijn tekeningen en video-installaties op zeer persoonlijke ontdekkingstochten, waarin hij zich op sociaal-politieke thema's stortte. Hij maakt scherpzinnige films die het pulse-rende ritme van zijn huidige leven weergeven. Zijn protagonisten zijn Duitse werklozen, “softe” therapeuten, Theo van Gogh-sympathisanten en -tegenstanders, Chinese meisjes, junkies in Rotterdam en Ghanese rappers. Maar de kunstenaar cast altijd zichzelf in de hoofdrol.

Zijn bijdrage aan *Melanchotopia* is een video-installatie van zijn film *Commission* in ROTTERDAM.INFO, het centrale informatie-punt voor de stad. De film is gemaakt in opdracht van Sculpture International Rotterdam en Hart van Zuid en maakt deel uit van een langdurig project op het Rotterdamse Zuidplein. Dit filmdocument gaat over de winkel die Van Lieshout gedurende zes weken opende in Winkelcentrum Zuidplein, een populair winkelcentrum in het ‘kansarme’ Rotterdam-Zuid. De winkel verkocht niets, maar presenteerde een collectie van rommel en gevonden goederen, waaronder monumentale afbeeldingen van de politicus Pim Fortuyn en de in Rotterdam gevestigde architect Rem Koolhaas. Gedurende deze periode ontmoette hij andere winkeliers, de beveiligers van het winkelcentrum, voorbijgangers en bezoekende vrienden, en legde alles vast op video. De wijze waarop Rotterdam wordt geportretteerd door Van Lieshout en de wijze waarop ROTTERDAM.INFO de stad promoot, lijken op het eerste gezicht moeilijk verenigbaar. De film geeft een ruw, maar realistisch beeld van de stad en toont zo een zeer persoonlijk en menselijk aspect van het leven in Rotterdam.

De Gruyter, geboren 1965 in Geel, België.
Thys, geboren 1966 in Wilrijk, België.
Beiden wonen en werken in Brussel.

Museum Rotterdam
Korte Hoogstraat 31
Dinsdag – zondag: 11:00 – 17:00

Het Museum Rotterdam is gevestigd in het barokke Schielandshuis. Het rijke interieur huist een vaste collectie die de geschiedenis van de stad laat zien. Daarnaast zijn er wisselende tentoonstellingen die zich juist concentreren op wat er hier en nu in de stad leeft. Een recente expositie belichtte de rol van rituelen in het leven van Rotterdammers. Het Schielandshuis is het enige bewaard gebleven gebouw uit de zeventiende eeuw in het Rotterdamse centrum en heeft hierdoor een bijzondere betekenis voor de stad.

De Gruyter en Thys werken sinds het einde van de jaren tachtig samen. De kunstenaars hebben een intrigerend oeuvre opgebouwd bestaande uit films, fotografie, tekeningen en performances. De personages in hun films en foto's hebben een haast autistische afstandelijkheid gemeen, ten opzichte van elkaar en hun omgeving. Gevangen in hun eigen handelen en zonder enige empathie, lijkt hun manier van omgang beheerst door spirituele krachten. De cast bestaat uit een vast gezelschap van amateuracteurs – vaak familie – en poppen, dummy's, knuffeldieren, zelfgebouwde robots en afgekeurd speelgoed. De personages zijn continu verwickeld in emotionele intriges en machtsspelletjes en creëren werelden die veel lijken op de onze, maar intenser en grimmiger zijn, doordrenkt van zwarte humor.

Voor *Melanchotopia* presenteren ze een reeds bestaande film, *Der Schlamm von Branst* (2008, 20 min.) – letterlijk vertaald "De slijk van Branst", een dorp in Vlaanderen. De film gaat over een groep mensen die opgesloten zit in een keramiekatelier. Zowel de interactie tussen de personages als de naïeve, folkloristische sculpturen die ze creëren – voorstellingen van lichaamsdelen en een paardenhoofd – zijn vrij bizar. Soms stellen de kunstenaars deze sculpturen ook tentoon. Zoals Dieter Roelstraete opmerkte, geeft het werk van De Gruyter en Thys "een hilarische draai aan de eeuwenoude Golem-mythe, een knipoog naar het klassieke Frankensteinverhaal, met het keramiekatelier als metafoor, als laboratorium van (sociale) maakbaarheid." (*Mousse Magazine*, nummer 16).

10 Leon Kahane

Geboren 1985 in Berlijn, Duitsland.
Woont en werkt in Berlijn.

Robeco
(lobby)
Coolsingel 120
Maandag – vrijdag: 09:00 – 17:00

Dit gebouw is het hoofdkantoor van Robeco, een internationale vermogensbeheerder die zijn oorsprong heeft in Rotterdam. De meer dan 1000 medewerkers die – tussen de bedrijven door – kunnen genieten van het beste uitzicht dat Rotterdam te bieden heeft, spreken trots over het “Robeco-huis”. De lobby is bijna archetypisch voor de entrees van grote bedrijven, ingetogen en chic: het Warhol-portret van de koningin, planten in stijlvolle potten, zwart leren sofa's, zwart marmer en de missie duidelijk aanwezig: “To deliver superior results through inspired investing.”

Hoewel de foto's en installaties van Leon Kahane op het eerste gezicht subtiel lijken, hebben ze vaak een beladen, sociaal-politiek onderwerp. In 2005 liep hij stage bij de Israel Sun, een bureau voor nieuwsfotografie. Hier werkte hij als fotojournalist en legde verschillende gebeurtenissen vast, waaronder de demonstraties in Abud, bij Ramallah. Kahane ontwikkelde meer recentelijk een reeks projecten waarin hij de activiteiten van Frontex onderzoekt. Frontex is een EU-agentschap, gevestigd in Warschau, dat in 2005 werd opgericht om de operationele samenwerking tussen de lidstaten op het gebied van het beheer van de buitengrenzen te coördineren.

Ter gelegenheid van *Melanchotopia* richt Kahane zijn focus op Rotterdam, om precies te zijn op Maasvlakte 2, de uitbreiding van de Rotterdamse haven. Maasvlakte 2 is een bouwproject dat in 2008 van start ging met als doel een nieuwe Europese toplocatie voor havenactiviteiten te creëren. Het project speelt in op de stijgende eisen van de wereldmarkt en moet ervoor zorgen dat de Rotterdamse haven zijn leidende rol kan blijven vervullen. Uiteindelijk omvat Maasvlakte 2 straks 1.000 hectare bedrijfsterrein, direct gelegen aan diep vaarwater. In augustus 2011 bezocht de kunstenaar Maasvlakte 2 en zag de Blockbuster. Deze speciale kraan plaatst de enorme betonblokken, die het land en de haven tegen de sterkste golven moeten beschermen, in de nieuwe zeewering. Kahane is geïnteresseerd in de rol die Maasvlakte 2 vervult, als symbool voor de controle over de natuur, maar ook voor de welvaart van de stad, gezien de bijdrage die Maasvlakte 2 levert in het profileren van Rotterdam op de Europese en de wereldmarkt. Kahanes documentatie bestaat uit film en daarnaast plaatst hij, bij wijze van interventie in de stad, een betonnen blok dat gebruikt wordt in golfbrekers (een zogenaamd Xbloc) voor het Robeco-gebouw.

11 Monica Bonvicini

Geboren 1965 in Venetië, Italië.
Woont en werkt in Berlijn.

11.1. Bar Mon Cheri
Westzeedijk 68 A
Elke dag: 21:00 – 06:00

De kroeg achter de rode gordijnen beschikt over een goede whiskykaart en heeft de charme van een havencafé. Zwart-wit foto's van Amerikaanse muzikanten en acteurs hangen aan de muren, net als een foto van The Beatles. Naar verluidt, zitten er iedere avond wel dames aan de bar, die goed gezelschap op prijs stellen. Ze zijn altijd in voor een gesprek, met zeelui of andere gelukszoekers.

11.2. Shop Erotica
Schiedamsedijk 5
Maandag – vrijdag: 11:00 – 21:00
Zaterdag: 11:00 – 20:00
Zondag: 12:00 – 18:00

Deze winkel is zeker niet voor verlegen mensen. Hier worden seksspeeltjes, lingerie en spullen voor persoonlijk genot of gezamenlijk gebruik verkocht. De website beweert dat de winkel alles heeft wat de ervaren consument nodig heeft, waaronder pillen om het libido te verhogen, maar zegt ook dat maagden van harte welkom zijn. De openingstijden zijn erg klantvriendelijk: zelfs geopend op zondag.

“Met haar kunst werpt Monica Bonvicini vragen op over gender en machterelaties in de meest uiteenlopende contexten”, aldus de curator van haar recente solotentoonstelling in de Kunsthalle Fridericianum (*Both Ends*, Kassel, 2010). “Architectuur en openbare ruimte, arbeid, seksualiteit, politiek en uitbeelding spelen een belangrijke rol in haar werk. Ze ontrafelt de nauwe banden tussen deze zeer uiteenlopende thema's. In Bonvicini's ogen zijn gebouwen noch (voor)stedelijke infrastructuren neutraal. Ze zijn juist dwangmatig, vol politieke ideologie en geseksualiseerd.”

Voor *Melanchotopia* presenteert Bonvicini twee werken. *Tears* (2011) is een hol verlengstuk voor mannen, gemaakt van Muranoglas en tentoongesteld in een Rotterdamse sexshop. Het tweede werk is een interventie in bar Mon Cheri. Hier vervangt Bonvicini de aanwezige gordijnen bij het podium door een spiegeland materiaal. Binnen de geheimzinnige wereld van deze bar weerspiegelt en vermenigvuldigt het gordijn niet alleen het gekleurde licht van de discobal, maar ook het publiek dat zich heeft verzameld rond het podium.

12 Sven Augustijnen

Geboren 1970 in Mechelen, België.
Woont en werkt in Brussel.

Avondwinkel Alexia
Schiedamsedijk 6a
Maandag – vrijdag: 17:00 – 01:00
Zaterdag: 15:00 – 01:00
Zondag: 15:00 – 24:00

Met aan de ene kant een sexshop en aan de andere kant een videotheek verbaast het niet dat deze winkel, in een zijstraat van de Blaak, ook 's avonds geopend is. De lichten zijn altijd aan. In de winkel worden snacks, sigaretten en tabak verkocht: de basisbenodigdheden voor het nachtleven.

Het werk van Sven Augustijnen concentreert zich voornamelijk op het portret en de poreuze grenzen tussen fictie en realiteit. Hij gebruikt een mengeling van genres en technieken en schept hiermee verwarring. Augustijnen heeft in zijn video's een bijzondere stijl ontwikkeld om menselijk gedrag en verbaal maniërisme te tonen. Door de manier waarop hij de ontwikkeling van de personages in beeld brengt, beweegt hij zich op de grens tussen videokunst en documentaire. Het onderwerp van zijn films is de retoriek van het alledaagse leven. Zijn methodiek is doordrongen van extreem realisme. De kunstenaar verleidt de toeschouwer tot een voyeuristische, geobsedeerde analyse en haalt hem over om op een bepaalde manier menselijk gedrag, lichaamstaal en linguïstiek te observeren.

Tijdens *Melanchotopia* draait Augustijnens film *L'école des pickpockets* (2000, 52 min) in avondwinkel Alexia in Rotterdam. De film toont twee professionele dieven die een masterclass geven in de kunst van het stelen, vóór de camera. De twee zeer ervaren zakkenrollers leren een aspirant in een paar uur hoe de diverse *moves* van het "ambacht" uitgevoerd worden en wat de achterliggende filosofieën zijn. Na de lessen volgt de oefening en de aspirant-zakkenroller mag proefdraaien op een aantal vrijwilligers dat van de straat gepikt is.

13 Michael Van den Abeele

Geboren 1974 in Brussel, België.
Woont en werkt in Brussel.

Galerie VIVID
Red Apple building
Scheepmakershaven 17
Dinsdag – zondag: 12:00 – 18:00

Galerie Vivid is gevestigd op de begane grond van The Red Apple aan de Wijnhaven. Deze internationale galerie voor vormgeving richt zich op uniek werk en functioneel ontwerp, maar organiseert ook exposities met elementen uit de kunst en architectuur. Toen Vivid in 1999 werd opgericht, was het één van de eerste galerieën waar vormgeving werd gepresenteerd. Sindsdien vonden talloze exposities plaats met werk van aankomend talent en werken gevestigde ontwerpers en kunstenaars, zoals Ettore Sottsass en Atelier Van Lieshout.

De ruimte, afgebakende gebieden en fictieve topografie zijn kernbegrippen in het werk van Michael Van den Abeele. Van den Abeele brengt nieuwe kaders en referenties aan om ons bestaan te definiëren. Stilistisch gezien heeft hij een breed repertoire: hij schakelt van formeel naar verhalend, van intuïtieve tekeningen en koele computeranimaties naar sculpturen die op gebruiksvoorwerpen lijken en cabaretse liedjes. Van den Abeele is geïnteresseerd in de zeer uiteenlopende activiteiten die ons bestaan vormgeven en beschouwt deze als homogeen maar toch ook paradoxaal.

Voor zijn bijdrage aan *Melanchotopia* maakte Van den Abeele een installatie met geluid en een loden sculptuur in de VIVID Design Gallery. Het beeld doet denken aan een klein amorf wezen en is geplaatst op een betonnen sokkel – als een soort vogel of zittend silhouet. De compositie met vertelling is gemaakt door de kunstenaar voor het *Perennial*-project in Wiels, Brussel (2011). Op rustige en romantische toon geeft de vertelling ons een informatieve analyse van gesteente, die inzichtelijk maakt hoe het universum is ontstaan. Het verhaal verwijst naar ontologische, esthetische, historische en literaire denkbeelden over het heelal. De installatie combineert fundamentele kennis over de kosmos en tijd met een melancholische ondertoon. Het werk krijgt hierdoor een sobere, bijna wetenschappelijk uitstraling, waarachter een kritiek schuilgaat op de manier waarop wij ons bestaan waarnemen en begrijpen.

Geboren 1979 in Auckland, Nieuw-Zeeland. Woont en werkt in Auckland.

Willibrordschool
Nieuwstraat 15
Maandag – vrijdag: 08:30 – 17:00

De Willibrordschool is een katholieke basisschool met op het dak een unieke speelplaats. Binnen krijgen kinderen uit de binnenstad en uit de omliggende wijken les. Het is in alle opzichten een moderne school. Het gebouw won de Rotterdam Architectuurprijs 2010.

Het werk van Kate Newby wordt gekenmerkt door een wrange poëzie. Veel van haar werken zijn bescheiden interventies of schijnbaar terloopse collecties van mysterieuze, maar toch alledaagse materialen. Haar werkwijze is vaak spontaan. Ze reageert op een ruimte, in een galerie of in de publieke ruimte, door de dominante aspecten te ondermijnen of juist de verborgen kwaliteiten te onthullen. Ze doet dit met behulp van woorden of tastbare middelen. Haar bijdrage aan *Melanchotopia* is een werk dat inspeelt op de door haar gekozen locatie: een basisschool in de Rotterdamse binnenstad.

Eerdere werken tonen een vluchtige en beheerste benadering. Voor *Show Me Don't Tell Me* (Witte de With 2008, Brussel Biënnale) hing Newby een spandoek met de woorden "AT LAST" (eindelijk!) uit het raam van een gebouw. Dit spandoek werd met veel plezier gelezen door passerende treinreizigers, die toevallig net even opkeken. Het was getiteld *The ability to absorb attention when no one is there* (2008) en is typisch voor de droge humor in haar titels en haar ingetogen aanpak. Voor haar meest recente solotentoonstelling *I'll follow you down the road* (2001) in Hopkinson Cundy (Auckland) gaf Newby Paul Elliman de opdracht een korte tekst te schrijven getiteld *Let's get out*. De tekst eindigt met: "Mensen, de renaissance is voorbij. De kosmogonie van het universum mag dan wel geprivatiseerd zijn, maar het meeste is toch buiten in de ruimte. Publieke ruimte, nietwaar? Houd je ogen open en probeer een aanrijding met een auto te vermijden als je de straat opgaat om een kijkje te nemen."

15 Saâdane Afif

Geboren 1970 in Vendôme, Frankrijk.
Woont en werkt in Berlijn.

Rotterdamse centrummarkt
Hoogstraat – Binnenrotte
Elke dinsdag en zaterdag: 13:00

Dinsdag en zaterdag worden de marktkramen opgebouwd op deze locatie midden in de stad. Hier wordt van alles voor een prikkie verkocht, van typische rommelmarktwaar tot de dagelijkse benodigdheden. Stoffen, fietsonderdelen, elektronica, gereedschap, bont-hoeden, vis, bloemen en fruit; er is voor elk wat wils. Iedereen kan hier gezellig rondslenteren.

Saâdane Afif is met zekerheid een *melanchotopiaan*. In zijn veelzijdige, open en multidisciplinaire werk maakt hij veelvuldig gebruik van melancholische motieven als schedels en andere memorabilia van de sterfelijkheid. Zwaarmoedigheid is ook een thema in de poëzie en liederen die Afif laat maken bij zijn werken. Ondanks de *tristesse* die te bespeuren valt in zijn oeuvre, is zijn aanpak – waarin hij andere ideeën toelaat en samenwerkt met verschillende auteurs en andere makers – onmiskenbaar utopisch.

Voor deze tentoonstelling presenteert Afif een performance die voortbordurt op zijn solotentoonstelling in Centre Pompidou, Parijs (2010) en zijn recente opvoering *The Speaker's Corner of Hamra Street* (Beiroet, 2011). Twee keer per week staat een acteur op de Rotterdamse centrummarkt op een zeepkist – het geliefde, geïmproviseerde platform van straatredenaars die graag hun politieke of religieuze ideeën uitdragen. De acteur leest hardop een serie gedichten voor die zijn geschreven door vrienden en collega's van Afif, geïnspireerd door zijn werk. Spreken in het openbaar, en zeker het voordragen van poëzie, is een moment van kwetsbaarheid – vooral op een drukke marktdag. Door de performance gedurende drie maanden steeds te herhalen, zal de straatredenaar een soort openbaar standbeeld worden; een vast gezicht op de markt.

16 Murray Gaylard

Geboren 1974 in Queenstown, Zuid-Afrika. Woont en werkt in Berlijn.

Grotekerkplein
(langs het water)
7 dagen per week, 24 uur per dag

Veel minder drukbezocht dan de straat waarmee het is verbonden, kijkt dit vrij nieuwe plein zonder tierelantijnen uit op de Laurenskerk – een laat gotische basiliek en het enige nog resterende middeleeuwse gebouw in de binnenstad. Het plein ontstond tijdens de naoorlogse wederopbouw van de stad en verbindt de winkels aan de drukke Hoogstraat met de iets chiquere zaken aan de Meent. Ondanks de centrale ligging is het een vrij verborgen plek met een serene, enigszins weemoedige sfeer.

Het werk van Murray Gaylard probeert een brug te slaan tussen esthetische gevoeligheid en politieke noodzaak. Hiervoor maakt de kunstenaar gebruik van verschillende performance-elementen, zoals video, geluid en studiowerk.

Voor *Melanchotopia* voegde Gaylard geluid toe aan de straatlamp die voor de Laurenskerk staat aan de Binnenrotte. Hierdoor laat hij de straatlamp deel uitmaken van een audiovisuele installatie. Voorbijgangers zetten een spot in werking en horen uit een verborgen speaker de zin “even in this most unflattering light you’re beautiful” (zelfs in dit onflatteuze licht ben je mooi). De straatlamp bevindt zich aan de voet van een trap, die een drukke winkelstraat verbindt met een plein waar zich een openluchtpodium bevindt. Er wordt echter nauwelijks gebruikgemaakt van het plein – de kunstenaar beschrijft het als “een eenzaam kerkplein met een romantisch stukje rivier.” Met deze subtiele geste benadrukt Gaylards installatie de overgang tussen twee verschillende publieke ruimtes: de eerste bedoeld voor commerciële doeleinden en de andere bedoeld voor recreatieve activiteiten.

17 Arnoud Holleman

Geboren 1964 in Haarlem, Nederland.
Woont en werkt in Amsterdam.

Beurs – World Trade Center
(entreehal)
Beursplein 37
Elke dag: 09:00 – 18:00

Het Rotterdamse Beurs – World Trade Center bestaat uit twee gedeeltes. Aan de laagbouw van het voormalige handelsgebouw, in de jaren dertig ontworpen door Jan Frederik Staal, werd in de jaren tachtig een toren met een meer eigentijdse uitstraling toegevoegd. Het gebouw huisvest tegenwoordig meer dan 200 bedrijven en verhuurt ruimtes voor conferenties, evenementen, vergaderingen en bedrijven die van buitenaf komen. Tevens biedt het onderdak aan een kunstcollectie en een galerie.

In Arnoud Hollemans manier van werken staan spelen met toeval en het vervagen van de grenzen tussen fictie, realiteit en fantasie centraal. Holleman maakt gebruik van allerlei media en uiteenlopende disciplines, door zich daaruit componenten toe te eigenen, te citeren of te lenen. In haast al zijn werken komen hierdoor vragen op naar de aard van media en auteurschap – soms licht ironisch. Holleman laat zich vaak door het toeval leiden, waardoor de kunstenaar regelmatig abrupt van het ene onderwerp naar het andere springt. Hij toont geen enkele behoefte om verbindingen tussen de dingen te leggen, waarmee hij de toeschouwer erop wijst dat er meer dan één kijk op het leven is. De afwezigheid van helderheid in zijn hybride werken bekritiseert de manier waarop we ons bestaan definiëren en waarnemen.

Voor *Melanchotopia* ontwikkelde Holleman een installatie in de Beurs van Rotterdam. Het werk bestaat uit twee digitale billboards waarop parallel steeds twee jaartallen verspringen. Op een gegeven moment zouden de jaartallen 1945 en 2036 kunnen verschijnen – verleden en toekomst. Door deze parallelle willekeur speelt de kunstenaar met het collectieve en individuele geheugen. Associaties ontstaan waar ze niet per se bedoeld waren. Hollemans melancholische werken gaan over het geheugen en het verloop van de tijd, en bewegen heen en weer tussen collectieve en individuele uitingen.

Geboren 1974 in Barcelona, Spanje.
Woont en werkt Los Angeles.

Stadswinkel Centrum, Stadhuis
(entree via de zijstraat, Doelwater,
tegenover het Hoofdbureau Politie)
Coolsingel 40
Maandag – woensdag: 08:00 – 16:00
Donderdag: 08:00 – 13:30
Vrijdag: 08:00 – 20:00
Zaterdag: 10:00 – 12:30
(Niet meer dan zes bezoekers tegelijkertijd)

In 1920 werd dit Beaux-Arts gebouw met de gele glas-in-loodramen voltooid. In het Stadhuis is Stadswinkel Centrum gevestigd. Hier worden alle gemeentelijke zaken op afspraak geregeld: huisvestingsvergunning, paspoort, rijbewijs, parkeervergunning, uittreksel uit het geboorte- en overlijdensregister, verklaring omtrent goed gedrag, etc. Trek het juiste nummertje, iedereen wordt verder geholpen.

Adrià Julià onderzoekt in zijn werk het ambigue gebied tussen het zichtbare en onzichtbare, tussen geloof en waarheid. Hij is geïnteresseerd in onderbrekingen en natuurlijk voorkomende imperfecties. Zijn projecten zijn vaak verbonden met verhalen rondom historische gebeurtenissen.

Voor *Melanchotopia* presenteert Julià een bewerking van zijn installatie *Sunken Rooms* (2011) (Gezonken Kamers) in het stadhuis van Rotterdam – om precies te zijn in de Stadswinkel. Julià's installatie bestaat uit constructies, teksten, 16mm-film en geluid en roept de herinnering op aan een verdwenen negentiende-eeuwse gemeenschap, de Utopians uit het Amerikaanse Cincinnati. Zij gingen ten onder bij een overstroming in december 1847. De gemeenschap bouwde een bakstenen phalanstère, een bouwwerk gebaseerd op het gedachtegoed van de Franse utopist, socialist en filosoof Charles Fourier. Zij verkochten dit bouwwerk in 1846 aan een groep Spiritualisten, die het gebouw steen voor steen verplaatste naar de oevers van de Ohio-rivier. In het daaropvolgende jaar, tijdens een rituele openingsceremonie, sloeg het noodlot toe. Zware regen leidde tot een overstroming van de rivier en de gehele gemeenschap werd weggevaagd. De huidige inwoners van Utopia beweren dat ze de geesten van deze eerste Utopians hebben gezien. Julià ging samen met Melinda Smith, een vooraanstaand onderzoeker op het gebied van paranormale activiteiten in het oosten van Ohio, op onderzoek uit in het gebied rond de oorspronkelijke nederzetting. Wat zij gevonden hebben, maakt deel uit van Julià's installatie. De gekozen locatie voor deze installatie geeft een diepere betekenis aan het werk: het stadhuis is een monumentaal bakstenen gebouw dat als een van de weinige bleef staan tijdens het bombardement van 14 mei 1940.

Geboren 1969 in München, Duitsland.
Woont en werkt in Berlijn.

GRAND HOTEL CENTRAL
(hotelbar)
Kruiskade 12
Elke dag: 11:00 – 02:00

Tijdens de Blitzkrieg in de Tweede Wereldoorlog werd bijna alles rondom dit blijkbaar onverwoestbare hotel gebombardeerd. Het rijke houten interieur, de intieme bar met de rode muren, het lage plafond en de witte piano bieden de perfecte omgeving om in goed gezelschap wat te drinken en bij te praten tot in de late uurtjes. Dit grand hotel is legendarisch in Rotterdam. Zittend aan de bar, is te voelen dat zich hier heel wat heeft afgespeeld en dat onverwachte dingen nog elk moment kunnen gebeuren.

In Dirk Bells werk hebben de verbanden tussen ideeën en symbolen meerdere betekenissen. Zijn werk omvat video's, tekeningen, schilderijen, sculpturen en installaties. Bell bedient zich van schijnbaar tegenstrijdige verwijzingen naar popcultuur, kunstgeschiedenis en literatuur. De verwijzingen lijken elkaar te bekritisieren. Hij is gefascineerd door vrije associaties die kunnen ontstaan door bepaalde symbolen en woorden met elkaar in verband te brengen. Hij is benieuwd hoe deze associaties, op hun beurt, dubbelzinnige betekenissen kunnen creëren, waardoor wij in een staat van onzekerheid achterblijven.

Bell zorgt ervoor dat wij kritisch tegenover onze vergaarde kennis staan en dwingt ons om verder te kijken, om een simpeler, misschien zelfs radicaler inzicht in ons bestaan en de zin van het leven te krijgen. Hij is geïnteresseerd in de begrippen vrijheid en beperking, hoe we grenzen creëren doordat we ze proberen te verleggen. Hoewel hij vertrouwde beeldtaal benut, is zijn werk niet eenvoudig terug te brengen tot één soort esthetiek. Hij citeert net zo makkelijk elementen uit het surrealisme als uit new age en esoterie. Zijn werk neemt ons mee naar een wereld die ons confronteert met dualiteit of met twee ogenschijnlijk tegenstrijdige keuzemogelijkheden. Bell creëert een grijze zone waarin goed en kwaad, yin en yang, niet duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn.

Geboren 1985 in Berlijn, Duitsland.
Woont en werkt in Berlijn.

Parkeergarage Q-Park Weena
(niveau -1)
Karel Doormanstraat 10
7 dagen per week, 24 uur per dag

Deze parkeergarage is 24 uur per dag, 7 dagen per week geopend en beschikt over 480 parkeerplekken. Van hieruit heb je direct toegang tot de Rotterdamse binnenstad met zijn theaters, casino's en vele uitgaansgelegenheden. Ook winkelen, werken en alle andere facetten van het stadse leven liggen op loopafstand.

Nina Pohls interesse gaat uit naar het afbeelden van natuurspektakel. Ze gebruikt film en fotografie om de kracht van illusie vast te leggen en brengt zeer uiteenlopende afbeeldingen van landschappen bijeen, variërend van schilderijen van oude meesters tot haar eigen belevingen in de natuur. Pohls werken tonen de wisselwerking tussen oppervlakte en diepte, en bestuderen het potentieel van de afbeelding. Ze zet vraagtekens bij de belofte van eeuwigheid die inherent lijkt aan fotografie en film.

Voor *Melanchotopia* presenteert Pohl haar nieuwste film *UNKNOWN I* (2011). Timothee Ingen-Housz schrijft hierover: “Een zwerm van duizenden vogels die in de avondschemer vliegt als magnifieke, van gedaante wisselende assemblage. De zwerm vogels maakt het beeld bijna hoorbaar en wist ieder gevoel van diepte, proportie, ruimte en afmeting. Een zwerm zonder leider is een eenheid die meer is dan de som der delen. Er ontstaat een wezen dat zich harmonieus in één richting voortbeweegt en toch steeds van richting verandert. Is dit het geruststellende beeld van choreografische gelukzaligheid – een ideale vorm van harmonieuze anarchie, of laat deze zelfgeorganiseerde chaos ons het allerlaatste Utopia zien? Vrij als een vogel of vrij als een kuddedier? Wat kunnen we anders doen dan staren naar de massa in beweging, en toelaten dat de kolossale zwerm onze waarnemingsroutine onderbreekt, net zoals hij schijnbaar de wetten van de zwaartekracht tart. Er is geen centraal karakter, geen protagonist: de menigte is de ster. De groep die hier in beeld wordt gebracht zou net zo goed tot opstand kunnen oproepen of aanzetten tot een revolutionaire strijd, en in de verte weerklinken Eisensteins revolutionaire ensceneringen. De zwevende, vloeiende beweging van de menigte lijkt zowel strijdvaardig als comfortabel te midden van de chaos.”

21 Nasrin Tabatabai & Babak Afrassiabi

Tabatabai, geboren 1961 in Teheran, Iran.
Afrassiabi, geboren 1961 in Teheran, Iran.
Beiden wonen en werken in Rotterdam.

Het Schieblock
(dépendance, begane grond)
Schiekade 189,
7 dagen per week, 24 uur per dag

Het Schieblock is opgericht als creatieve verzamelplaats voor Rotterdam. Er wordt gewerkt aan alternatieve economische strategieën en nieuwe impulsen voor de binnenstad. Over tien jaar zal het gebouw waarschijnlijk worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw. De initiatiefnemers wilden de tussenliggende tijd benutten. Ze hebben het Stadslaboratorium in het leven geroepen, een ontmoetingsplaats voor iedereen die bij stedelijke ontwikkeling betrokken is: architecten, economen, culturele ondernemers, biologen, ingenieurs, kunstenaars, ontwerpers, filmmakers en programmeurs. Vanaf dit interdisciplinaire beginpunt ontwikkelen ze nieuwe manieren om naar stad te kijken.

In 2004 startte dit kunstenaarsduo *Pages*, een project bestaande uit een tweetalig Farsi/Engels tijdschrift, architectonische plannen, videodocumentaires en installaties. Met *Pages* creëerden ze een platform om dieper in te kunnen gaan op de sociaal-politieke voorwaarden voor cultuurbeoefening. Ze onderzoeken het historische kader waarbinnen politiek en cultuur zich hebben gevormd, en hoe dit in de kunst tot uiting komt. Het is hun bedoeling om subjectieve voorstellingen, die voortkomen uit traditionele opvattingen en plaatsgebonden ideeën, te ondermijnen. Op die manier geven ze discussies over sociale en politieke thema's een breder, wereldwijd kader.

In het Schieblock toont het duo meubels die door Rotterdamse kunst- en culturele instellingen zijn gemaakt. De meubels zijn gebruikt om kunst en artefacten tentoon te stellen. Het gaat om tafels, werkbanken, voetstukken, vitrines en andere speciaal vervaardigde constructies. Het project behandelt deze materiële infrastructuur als potentieel "cultureel vermogen" in een tijd van economische en culturele crises. Ook wordt het idee opgeworpen dat gebruikmaken van de middelen die men tot zijn beschikking heeft, leidt tot ondernemerschap. De tentoonstellingsmeubels zijn meer dan een bewijsstuk voor de geschiedenis van het tentoonstellen van kunst in het algemeen; ze wijzen tevens op de geschiedenis van een bepaalde instelling.

22 Peter Hutton

Geboren 1944 in Detroit, Michigan, VS.
Woont en werkt in Tivoli, New York.

The Manhattan Hotel
(lobby en restaurant)
Weena 686
elke dag: 09:00 – 17:00

Zoals uit de brochure van Rotterdams enige vijfsterrenhotel is op te maken, biedt dit hotel naast veel luxe en de laatste technologische snufjes vooral veel gemak voor vermoeide reizigers en gasten van buiten de stad; vaak zakenmannen en -vrouwen uit alle windstreken. Het hotel ligt tegenover het treinstation en staand voor het hotel, is het makkelijk voorstelbaar dat de bovenste verdieping een spectaculair uitzicht biedt.

Peter Hutton is een filmmaker die poëtische portretten produceert en regisseert van steden en landschappen over de hele wereld. Voorheen werkzaam in de koopvaardij, reisde hij (vaak per vrachtschip) de hele wereld rond. Veertig jaar lang voer hij, van de Yangtze-rivier tot aan de Poolse industriestad Łódź, van het noordelijke IJsland tot aan een scheepskerkhof voor de kust van Bangladesh. Dit stelde hem in staat om meditatieve en vaak intieme studies van verschillende plaatsen te maken op een manier die doet denken aan notities in een dagboek. Of het nu gaat om het vastleggen van de vervlogen geschiedenis van een stad of het in beeld brengen van natuurverschijnselen, Hutton speelt met ons besef van tijd. Iedere film ontwikkelt zich uit een reeks langdurige 'single shots' die vanuit een vast punt zijn genomen. Hiermee verwijst Hutton naar de oorsprong van de film en tradities binnen de schilderkunst en stillevensfotografie.

Zijn bijdrage aan *Melanchotopia* bestaat uit een selectie van zijn films, getoond in de lobby van The Manhattan Hotel. De film *At Sea* (2007) heeft een speeltijd van een uur en gaat over de geschiedenis van een containerschip. De film begint met de bouw van het schip in Zuid-Korea. Vervolgens wordt de oversteek van de Atlantische Oceaan tussen Montreal en Hamburg in beeld gebracht. De film eindigt aan de kust van Bangladesh. Hoewel het lijkt alsof *At Sea* verleidt tot dagdromen over verre reizen, is er toch ook een kritisch commentaar op handel en kapitalisme aanwezig. Het tonen van deze film in de wachtruimte van een hotel versterkt Huttons werk, waarin hij speelt met de begrippen tijd en verwachting. Het reisgevoel en het gevoel in beweging te zijn dat dit werk oproept, wordt extra benadrukt door het pitstop-achtige karakter van de lobby. Huttons ogenschijnlijk eenvoudige, stomme films verraden een kunstenaar die vastbesloten is ons aan te sporen tot een meer beschouwelijke kijk op de wereld.

Geboren 1982 in Luzern, Zwitserland.
Woont en werkt in Zürich.

Nationale-Nederlanden
(lobby)

Weena 505

Maandag – vrijdag: 07:00 – 19:00

Untitled (filmset) is verlicht van 12:00 – 13:00
en van 17:00 – 18:00

Het is onmogelijk Rotterdam Centraal te verlaten of te bereiken zonder dit enorme gebouw en de kleinere, tweede toren ernaast te zien. Het is één van de hoogste gebouwen in Rotterdam. Deze zwarte monolithische toren domineert de skyline van Rotterdam en schittert zelfs 's nachts. Fietsend langs het station richting het westen valt de zwart marmeren sculptuur op, maar pas op voor de tram!

Tobias Spichtig zegt meestal dat zijn werk “nergens” over gaat, maar hij doet veel met niets. “Ik zoek naar een vacuüm, een positie die noch nul noch één is.” Zijn obsessie met “het niets” komt vaak tot uiting als een studie naar de leegte van iconen, volgens de kunstenaar vergelijkbaar met “de ‘nietsigheid’ van een filmacteur op het scherm. Hij is er niet echt, maar wordt ingevuld door beeld, mythologieën en schandalen.” Voor *Melanchotopia* zet Spichtig “niets” in scène, en dat op een heel specifieke manier. Het werk, getiteld *Untitled (film set)* (Zonder titel (filmset)), bestaat uit filmsetverlichting. De schijnwerpers belichten de architectuur van de ruimte, maar accentueren ook de bewegingen van de mensen in de ruimte. Spichtig wil “een standaardruimte voorzien van een tweede laag realiteit door simpelweg gebruik te maken van licht.” Het idee ontstond doordat hij vaak filmshoots tegenkwam in New York en Los Angeles. Ze trekken altijd massa's mensen aan, net als een ongeluk of een plaats delict. Zoals Spichtig het verwoordt, vestigen deze filmsets de aandacht op “iets dat we werkelijkheid zouden kunnen noemen.” Voor hem is het gebruik van licht in films en televisie vergelijkbaar met het geschilderde licht van grote meesters als Tintoretto en Rembrandt. Het wordt gebruikt om onze aandacht ergens op te richten.

Spichtig heeft, op uitnodiging van *Melanchotopia's* curatoren, gebruikgemaakt van de kunstverzameling van ING. Hij ontving afbeeldingen van de gehele collectie via e-mail en selecteerde drie stukken die hem intrigeerden: een vaas, een landschap en een beeldhouwwerk. Hij voegde daaraan een afbeelding van een sportauto toe en liet ze alle vier op doek printen. Deze doeken hangen in de receptieruimte en semiopenbare ruimtes van het Nationale-Nederlandengebouw. Het project getiteld *The best pieces* (De beste stukken) speelt met de waarde van werken op doek en met voorspelbare ideeën over bedrijfsverzamelingen. Daarnaast is het een parodie op de gewoonte reproducties in te lijsten alsof ze originele werken zijn.

24 Harold Ancart

Geboren 1980 in Brussel, België.
Woont en werkt in Brussel en New York.

Rotterdam Centraal Station
(op de muren van de blauwe containers,
tijdelijk stationsgebouw)
7 dagen per week, 24 uur per dag

Voor veel bezoekers is het treinstation hun eerste ontmoeting met Rotterdam. Het eclectische uitzicht op de kantoorgebouwen en postmoderne hoogbouw rondom dit knooppunt zegt eigenlijk alles: Rotterdam is een stad van wederopbouw, die zichzelf voortdurend opnieuw uitvindt. Dat geldt sinds 2007 ook voor het station zelf.

Harold Ancart beschouwt zichzelf als tekenaar, maar hij bespot de precisie van zijn tekenkunst met fouten, doordrukken, vlekken en strepen. In een reeks recente werken tekende hij met behulp van een met zwart pigment gekleurde vislijn letterlijk in de ruimte. Deze “tekeningen” geven de illusie dat Ancart de vormen uit de lucht tevoorschijn tovert. In ander recent werk gebruikte hij roet en as. Zo slingerde hij roet en as tegen de muren van een galerie – misschien als knipoog naar het heldhaftige machowerk van Richard Serra.

Aan zijn solotentoonstelling in La Chaussette (Brussel) gaf Ancart de ogenschijnlijk onschuldige titel *Sous les palmiers, la plage* (Onder de palmbomen, het strand). Deze zin roept herinneringen op aan de slogan van Mei '68, “Sous les pavés, la plage” (Onder de plaveien, het strand). Maar ontdaan van zijn utopische metafoor wordt de slogan in Ancarts bijna tautologische vertolking gereduceerd tot een onbeduidende, omschrijvende zin. Een afbeelding van een typisch strandparadijs was onderdeel van de tentoonstelling. Hij bewerkte een print door met terpentijnolie behandelde vezels van raffiapalm op de boomgrens te leggen en te verbranden. Dezelfde afbeelding is te zien in het werk dat hij voor *Melanchotopia* produceerde. Het resultaat is zowel pittoresk als onheilspellend te noemen. Ancart zegt zelf over zijn postkaartafbeeldingen: “Het zijn fictieve plaatsen, onmogelijke plaatsen, geïdealiseerde plaatsen. Het zijn plaatjes die je aantreft onder de zonneklep van een taxi of in de kastjes van bouwvakkers – de sportauto, de sexy dames op hoge hakken in strakke badpakken. Het gaat om het hebben van vooruitzichten, de mogelijkheid van een eiland waar je naartoe kunt gaan om even alles achter te laten. Het is een droom in ons collectieve bewustzijn, die nauwelijks merkbaar als een vuurtje in ons brandt. Zulke afbeeldingen zijn noodzakelijk, omdat ze de illusie in stand houden dat er een plek is waar alles beter is, zelfs al is men zich ervan bewust dat deze plek onbereikbaar is. Je moet kunnen dromen van positieve dingen, je moet kunnen geloven dat je eigen omstandigheden slechts tijdelijk zijn.”

25 Lawrence Weiner

Geboren 1942 in New York, VS. Woont en werkt in Amsterdam en New York.

Rotterdam Centraal Station
(voetgangerstunnel)

7 dagen per week, 24 uur per dag

Aan de tunnel die de sporen van Rotterdam Centraal verbindt, kun je tijdens de bouw merken dat dit een druk station is. Reizigers stromen aan beide kanten de tunnel in en uit of rennen om een trein te halen. Boven de tunnel en bij de uitgang “bonkt,” zo zeggen ze, “het nieuwe hart van Rotterdam.”

Als parttime inwoner van Amsterdam heeft Lawrence Weiner waarschijnlijk geen introductie meer nodig. Ruim dertig jaar is hij actief in ons land. Van de lange, internationale lijst van Weiners interventies in de openbare ruimte, vond in 1993 een belangrijke en niet te missen interventie plaats in Rotterdam: hij bracht de zin “AS LONG AS IT LASTS” (zo lang als het duurt) op de Euromast aan. Sinds de jaren zestig houdt Weiner zich actief bezig met het herschrijven van de rol van de toeschouwer in relatie tot het wezen van een kunstobject, in het bijzonder bij een artistieke interventie.

Voor *Melanchotopia* stelde Weiner voor om zijn originele interventie te verplaatsen. De tekst “AS LONG AS IT LASTS” is in de tunnel van station Rotterdam Centraal aangebracht. Deze herhaling van zijn originele werk drukt de recente geschiedenis van Rotterdam uit. Hij comprimeert de gebeurtenissen (politiek en anderszins) die zich hier sinds 1993 hebben afgespeeld tot één zin.

26 Henrik Plenge Jakobsen

Geboren 1967 in Kopenhagen, Denemarken. Woont en werkt in Kopenhagen.

Rotterdam Centraal Station (perron 3 – 4)

7 dagen per week, 24 uur per dag

Van ver en dichtbij zetten reizigers op dit perron hun eerste en laatste voetstappen in Rotterdam. Het perron is vol verwachting, vol rollende koffers en haastig gecontroleerde kaartjes en er is een winkel om snel nog een zakje snoep te kopen.

De installaties van Henrik Plenge Jakobsen bewegen zich tussen afleiding en vermaak, verleiding en vervreemding. Hij maakt vaak gebruik van de taal en structuur van populaire cultuur, maar zet dit in om de entertainment-industrie, de beleveniscultuur, de virtuele economie en sociale hiërarchieën te bekritisieren. Zijn sociaalkritische werken onderzoeken de politieke, economische en sociale codes die ten grondslag liggen aan onze moderne samenleving. Of hij nu economische ideologieën of magische / religieuze gewoontes onderzoekt, zijn werk lokt intense reacties uit. Ze confronteren de toeschouwer met zijn vaste denkpatronen – patronen die zowel historisch als sociaal bepaald zijn.

Voor *Melanchotopia* plaatst Plenge Jakobsen een rad van Catharina op een perron op station Rotterdam Centraal. Radbraken was in de Middeleeuwen en in de Renaissance een manier om de doodstraf te voltrekken. De veroordeelde werd op het rad gemarteld en zijn lichaam, of een deel ervan, werd na zijn dood op het rad tentoongesteld. Doordat Plenge Jakobsen zijn hedendaagse versie op een doorgangplaats neerzet, komt het middeleeuwse object los te staan van zijn oorspronkelijke betekenis. Toch is het beeld aangrijpend en doet het denken aan de historische martelingen en straffen, die bedoeld waren om de bevolking in toom te houden en angst aan te jagen en zo de heersende macht te bevestigen. Deze eenvoudige installatie, in een felverlichte, stedelijke omgeving, geeft de Rotterdamse binnenstad een bedreigend breuge liaans tintje en zet vraagtekens bij de zichtbaarheid van controle – en strafmechanismes.

27 Thea Djordjadze

Geboren 1971 in Tbilisi, Georgië.
Woont en werkt in Berlijn.

Groot Handelsgebouw & Engels Grandcafé
Restaurant Zalen
(entree via ingang A)
Stationsplein 45
Elke dag: 08:30 – 17:00

Het grandioze Groot Handelsgebouw werd ontworpen in de tijd van utopistische, naoorlogse architectuur, met het oog op een commerciële toekomst. Tegenwoordig huisvest het naast kantoren een paar verborgen juwelen, waaronder een galerie, de Fotoacademie en een panoramisch uitzicht vanaf het dakterras. Ook daar serveert Engels grandcafé restaurant zalen een drankje, net als op de begane grond. Engels is een begrip in de stad en werd bij Koninklijke Beschikking zelfs hofleverancier. In het jaren vijftig interieur genieten reizigers en vaste gasten van hun maaltijd. Engels is ook de plek waar na het werk met collega's een borrel wordt gedronken.

Thea Djordjadzes fascinatie voor functie en vorm komt overduidelijk tot uiting in haar installaties. Ze werkt met alledaagse materialen zoals gips, hout, textiel of draad, waardoor haar installaties iets huiselijks krijgen. Dit wordt benadrukt door het gebruik van gevonden voorwerpen zoals tapijten en lampen, die vaak dienst doen als provisorische legplank, tafel of muur. Djordjadzes werk is niet alleen beïnvloed door het minimalisme, maar ook door de esthetiek en theorie van het postmodernisme. Ze ontleedt haar materialen en sorteert ze in hun ideologische componenten. Het sociale nut dat onder architectuur en design was verborgen, wordt zo weer zichtbaar.

Mel Trad, de curator van haar huidige solo-expositie in Glasgows The Common Guild zegt over haar: “Djordjadzes sculpturen variëren van intieme objecten, niet groter dan je hand, tot grote architectonische vormen. Haar sculpturen hebben – door hun proporties, vorm en oppervlak – vertrouwde vormen en verwijzen via kleding of meubels vaak naar het lichaam. Ondanks deze vertrouwdheid lijkt het vaak alsof haar werk in een andere tijd of op een andere plaats thuishoort. Het suggereert een vorig bestaan of een toekomstige toepassing.” Voor *Melanchotopia* benut Djordjadze de vitrines die in het Groot Handelsgebouw reeds voorhanden zijn en andere aspecten van dit complexe gebouw om een sculptuur te creëren.

28 Mårten Spångberg

Geboren 1968 in Kallinge, Zweden.
Woont en werkt in Stockholm.

Pathé Schouwburgplein
Schouwburgplein 101
Elke dag: 09:00 – 22:00
Open tot 00:30 op vrijdag en zaterdag

Pathé Schouwburgplein is onderdeel van de grootste bioscoopketen van Nederland. 's Avonds wordt het druk bezocht door een kleurrijk publiek van studenten, stelletjes en zakenlui, die aan het einde van de werkdag nog even ontspannen.

Onder de naam International Festival werkte choreograaf Mårten Spångberg geruime tijd samen met architect Tor Lindstrand. In zijn meest recente werk onderzoekt Spångberg de structurele basis voor esthetische ervaringen.

Spångberg is geïnteresseerd in hoe zowel kunstenaars als culturele instellingen zich kunnen “wapenen tegen cultuurbeleid.” Hij onderzoekt de manier waarop waarde aan bepaalde culturele instellingen wordt toegekend. Volgens hem bekijken politici cultuur vanuit een bedrijfsmatig oogpunt, waarin relaties en stimulatie (de bezoeker moet niet alleen naar iets kijken, maar op alle manieren worden gestimuleerd) en effectiviteit (hier komt het argument vandaan dat cultuur geen economische waarde toevoegt, maar parasiteert op de maatschappij) tellen. Voor hem betekent de opzettelijke versmelting onder de noemer “cultuur” van zo veel verschillende, vaak tegenstrijdige uitingen “dat cultuur is wat politici ervan maken.” Hij zegt verder: “Dit betekent dat er maar één cultuurbeleid gevoerd hoeft te worden waar alles onder valt, van museum tot rockfestival.” Het is zeer verontrustend dat alle uitingsvormen in de culturele sector worden gemeten met dezelfde maat en dat van beeldende kunst wordt verwacht dat het dezelfde doelstellingen haalt als andere vormen, terwijl het werk van een beeldend kunstenaar moet worden beoordeeld volgens geheel andere criteria. Spångberg gelooft daarom dat het artistieke domein zichzelf van de zogeheten creatieve sector moet losmaken: “Nieuwe allianties moeten worden aangegaan [...] die zich inzetten om nieuwe vormen van autonomie te laten ontstaan.”

29 George van Dam

Geboren 1964 in Windhoek, Namibië.
Woont en werkt in Brussel.

Rotterdamse Schouwburg (Kleine Zaal)

Schouwburgplein 25

Melanchotopia opening – concert op vrijdag 2
september om 19:00

Dit stadstheater organiseert 500 voorstellingen per jaar. Het schijnt dat in de tunnels onder de schouwburg de repeterende orkesten te horen zijn. Bezoekers die naar binnen lopen vanaf het schouwburgplein – ooit een vervallen terrein zonder bestemmingsplan, nu een podium voor het moderne leven – kunnen voorstellingen bezoeken van internationale topacts en natuurlijk van bekende Nederlandse theater, opera- en dansgezelschappen.

George van Dam begon zijn carrière op zijn zevende als violist en maakte zijn debuut als solist in Saint-Saëns' derde vioolconcert toen hij zestien was. Na zijn studies in het zuiden van Afrika en Noord-Amerika vestigde hij zich in Brussel, waar hij aan het Koninklijk Conservatorium afstudeerde. Vanaf het einde van de jaren tachtig heeft Van Dam steeds meer erkenning gekregen voor zijn werk in de hedendaagse muziek. Hij werkt vaak samen met beroemde hedendaagse componisten en schitterde in werken die speciaal voor hem geschreven waren. Hij componeerde ook zelf stukken – o.a. filmmuziek en kamermuziek, stukken voor dans en theater – en hij werkte samen met beeldend kunstenaars. Zo verscheen Van Dam bijvoorbeeld in Manon de Boers film *Presto, Perfect Sound* (2006), die in 2008 werd vertoond als onderdeel van haar solotentoonstelling in Witte de With.

Speciaal voor *Melanchotopia* componeerde Van Dam samen met Claron McFadden *Music for Melanchotopia*, voor sopraan, strijkersensemble en keyboard. Geïnspireerd door het kakofonische en versnipperde karakter van de stad gaat het stuk over de ruimte, de tijd en het ritme van Rotterdam, die Van Dam als melancholisch ervaart. De live première van de gearrangeerde compositie vindt plaats tijdens de opening van *Melanchotopia* in de Rotterdamse Schouwburg. Tijdens de tentoonstelling zijn fragmenten te horen via de website www.wdw.nl, in het epicentrum van *Melanchotopia*, en als onderdeel van de *Melanchotopia*-audiotour. Deze fragmenten, die ieder hun specifieke dimensie hebben, komen uiteindelijk samen in één compositie met een eigen tijd en ruimte.

Compositie: George van Dam en Claron McFadden. Uitvoering: Claron McFadden, sopraan; George van Dam, viool & keyboard; Jeroen Robbrecht, viola; Hans Vandaele, cello; Aleksander Gabrys, contrabas. Bastien Gilson, geluidstechniek, en Tom Bruwier, lichtontwerp.

30 Olivier Foulon

Geboren 1976 in Brussel, België. Woont en werkt in Berlijn.

Voor *Melanchotopia* duikt Olivier Foulon in de geschiedenis van Rotterdam als opdrachtgever voor kunst in de openbare ruimte. Hij geeft een interpretatie van de geschiedenis van het werk *Ring* van de Duitse kunstenaar Isa Genzken, gemaakt in opdracht van de Commissie Beelden in de Stad in 1988. Genzkens plan was om een monumentale ring van staal te installeren in het stadshart van Rotterdam. De ring zou schuin geplaatst worden, leunend tegen twee tegenover elkaar gelegen gebouwen aan de Mauritsplaats. De productie was al begonnen, maar de sculptuur is nooit voltooid. Naar verluidt omdat omwonenden zich zorgen maakten over de geluidsoverlast van de wind die door de ring zou waaien. De opdracht werd ingetrokken en de onderdelen afgedankt. De neerslag van Foulons onderzoek zal in de loop van *Melanchotopia* verschijnen.

Onderwerp van onderzoek: Mauritsplaats

Deze passage die de Mauritsweg met het Schouwburgplein verbindt, is niet echt een plein. Pal naast de Griek is hier wel een van de beste gay-bars van Rotterdam te vinden. Deze locatie was vroeger vooral bekend als hangplek voor junkies op zoek naar heroïne. Ook nu nog vind je de extremen die binnen de stad bestaan op de Mauritsplaats terug. De theaterbezoeker loopt er naast de skateboarder op weg naar het Schouwburgplein. De één voor de schouwburg, de ander voor het gladde oppervlak van het plein.

31 Michael Beutler

Geboren 1976 in Oldenburg, Duitsland.
Woont en werkt in Berlijn.

Pauluskerk
Westersingel 7A
7 dagen per week: 09:00 – 21:00

Het idee van de Pauluskerk is dat iedereen kracht put uit elkaar. Op dit moment is de kerk gehuisvest in een tijdelijk gebouw en wacht het op de oplevering van zijn nieuwe thuisbasis aan de overkant van de straat. De Pauluskerk biedt een luisterend oor en een gezellige omgeving. De deuren staan voor iedereen open, met name voor de mensen in de marge van de Rotterdamse samenleving. Het diaconaal centrum verleent zo onderdak aan hulpbehoevenden, maar is ook een welkome plek om gewoon even te vertoeven.

Michael Beutler is goed in het herkennen van de mogelijkheden van onverwachte materialen. Het constructieproces is even belangrijk als het resultaat – vaak grote sculpturale werken. Veel van zijn installaties zijn ambachtelijk gebouwd en gemaakt met zelf ontworpen gereedschap, dat de kunstenaar vervolgens tentoonstelt. Voor de recente tentoonstelling *Manufacture* (Parc Saint Leger, 2011) bijvoorbeeld ontwikkelde Beutler een systeem om lange stukken papier te kleuren, plooien en lijmen. Met dit speciaal samengestelde materiaal ging Beutler aan de slag en maakte werkbanken – typisch een eerste project voor een houtbewerkingshobbyist. Een eenvoudig idee – het creëren van de ideale werkplek: een werkbank – wordt lichtelijk absurd wanneer men nadenkt over de tijd en energie die daarmee gemoeid is. Beutler lijkt een pervers genoeg te beleven aan het opnieuw uitvinden van het wiel.

Voor *Melanchotopia* werkt Beutler samen met de Pauluskerk, een kerk die functioneert als opvangcentrum en rond de 1.500 bezoekers per week ontvangt. De kunstenaar wil hier een werk maken dat enige gebruikswaarde heeft, zonder de ruimte over te nemen of zelf een soort maatschappelijk werker te worden. Hij installeert een werkplaats in de Pauluskerk waar persoonlijke knielkussens worden gemaakt, van hetzelfde type dat men opgestapeld vindt in talloze kerken of op kerkbanken. Beutler bedacht een laagdrempelige techniek en gebruikt eenvoudige materialen, zoals schuimrubber en stof, om deze kleine draagbare sculpturen te maken. Samen met geïnteresseerde deelnemers uit de losjes samengestelde gemeenschap worden de kussens vervaardigd. De makers mogen de kussens vervolgens houden. Ieder ontwerp is anders, maar ze zouden best allen voorzien kunnen zijn van een logo dat verwijst naar de nieuwbouw van de Pauluskerk, onderdeel van het grote bouwproject aan de overkant van de straat. Een licht ironische vorm van *branding*.

32 Danaï Anesiadou

**Geboren 1975 in Pirmasens, Duitsland.
Woont en werkt in Brussel en New York.**

Danaï Anesiadous werk concentreert zich op live evenementen – al dan niet in scène gezet – waarin autobiografische verbeeldingen worden gebruikt voor de zoektocht naar esthetische en politieke metaforen.

De performancekunst is haar werkterrein. In haar theatrale acties en installaties combineert ze afbeeldingen van “high” en ‘low culture’ met confessionele, mystieke en surrealistische motieven. Hierbij maakt ze veelvuldig gebruik van elementen die het baroktheater uit de Griekse tragedie overnam - dubbeling van lichamen en personages, geveinsde sterfgevallen, bedrog, maskers, etc. Haar performances zijn vervuld van een aparte esthetiek, een combinatie van seance en goochelshow.

Van Urk – Piano's & Vleugels

Westersingel 42

Maandag – donderdag: 09:00 – 17:30

Vrijdag: 09:00 – 21:00

Zaterdag: 10:00 – 17:30

Deze winkel met drie verdiepingen verkoopt nieuwe en gebruikte, klassieke, digitale en antieke piano's en vleugels. Van Steinway tot meer betaalbare studiepiano's. Al vier generaties lang wordt de winkel door de Van Urks gerund. De zaak slaat een brug tussen het oude en het moderne, het klassieke en het eigentijdse. Tussen de klanten die de piano's uitproberen, slaat soms ook de pianostemmer de ivoren toetsen aan; met een beetje geluk luister je naar een geïmproviseerd concert.

33 Peter Wächtler

Geboren 1979 in Hannover, Duitsland.
Woont en werkt in Brussel

Rotown
(entree)
Nieuwe Binnenweg 17-19
Elke dag: 11:00 – 02:00

Rotown is een van de grootste cafés op de Nieuwe Binnenweg, een oude straat die al sinds de vijftiende eeuw deel uitmaakt van de stad. Bijna iedere avond is er wel iets te doen in dit café/podium/club/restaurant. Optredens van bekende buitenlandse bands of DJ's en speciale film screenings. Met goed weer zit het terras altijd vol, een gemengd publiek geniet van een biertje en de ondergaande zon.

Peter Wächtler is geïnteresseerd in sociale groeperingen binnen de samenleving; hoe ze hun eigen regels voor sociaal gedrag binnen de groep opstellen, en welke uitwerking dit heeft op de rest van de samenleving. In zijn video's, foto's, tekeningen en teksten creëert hij groepsportretten, als röntgenbeelden waarop de verborgen groepsdynamiek te zien is. De groepen die Wächtler heeft “gevolgd” – speedvergaderingen in Brussel van de Groenen, middeleeuwse weekenden in Noord-Duitsland en een grote Hollywood-filmset – hebben allemaal een cult-randje dat op verontrustende wijze het sociale gedrag binnen de huidige samenleving lijkt te bepalen.

Voor *Melanchotopia* heeft Wächtler een theaterscript geschreven dat opgevoerd is door de Rotterdamse studentenvereniging Sanctus Laurentius. *Tim en Racky* (2011) is een tragisch liefdesverhaal waarin verschillende thema's uit het dagelijks leven samenkomen: werk, liefde, ambitie en de dood. De studenten spelen zichzelf, in hun vertrouwde omgeving, maar de videoregistratie van het stuk laat zien dat zij op het podium ontdaan zijn van het gedrag en de machtsspelletjes die horen bij het leven binnen een studentenvereniging. Net als in eerdere uitvoeringen van Wächtlers werk ontpopt het theaterstuk *Tim en Racky* zich als een medium om maatschappelijke betrokkenheid en sociale omgangsvormen ten tonele te brengen en te idealiseren.

34 Guillaume Bijl

Geboren 1946 in Antwerpen, België.
Woont en werkt in Antwerpen.

Jan Segeren herenmode
Mauritsweg 41a
Dinsdag – zaterdag: 09:30 – 17:30

In een prachtig 19e-eeuws herenhuis op de Mauritsweg is Jan Segeren herenmode gevestigd. Vier generaties geleden begonnen als kleermakerij, nu gespecialiseerd in herenkleding voor de klassieke maar modebewuste man. Voor het maken van een op maat gesneden kostuum is er keuze uit 1000 verschillende stofstalen.

Guillaume Bijl toont een serie van vijf hoeden, die toebehoren aan historische personages, exact volgens de bekende museale conventie: op een sokkel in een vierkante vitrine. De titel van het werk is bedrieglijk eenvoudig: *Vijf Historische Hoeden*. Ooit was de hoed een dagelijks – en in sommige gevallen verplicht – accessoire, maar tegenwoordig is de hoed (vooral de vilt en gepluimde hoed) een ouderwets of zelfs theatraal voorwerp geworden. Deze installatie is kenmerkend voor Bijls oeuvre, dat altijd de sociale werkelijkheid van “onze tijd” benadert door deze twee disciplines: geschiedenis en theater.

De kunstenaar zelf verdeelt zijn manier van werken onder in vier categorieën: 1) transformatie-installaties, waarin de realiteit wordt verplaatst naar een niet-realistische setting; 2) situatie-installaties, waarin het tegenovergestelde gebeurt – niet-realistisch in een realistische setting; 3) sorry-installaties, waarin willekeurige objecten op absurdistische wijze gearrangeerd worden om de toeschouwer te plagen; en 4) *compositions trouvées* of gevonden composities. Er is geen directe vertaling van één van de vier categorieën naar Bijls verschillende werken; ál zijn projecten passen wel in meerdere categorieën. De classificatie geeft echter een beeld van de manier waarop de kunstenaar zijn onderwerpen benadert en hoe hij zijn transformaties teweegbrengt.

35 Filip Gilissen

Geboren 1980 in Brussel, België.
Woont en werkt in Brussel.

De Karel Doorman
(op de hoek van de Karel Doormanstraat
en de Crispijnstraat)
Melanchotopia opening
op vrijdag 2 september van zonsondergang
tot zonsopgang

Deze toekomstige woontoren bevindt zich op de rand van de Lijnbaan – een drukbezocht winkelcentrum uit het begin van de jaren vijftig. Het is nu ongeveer half af. Er komen meer dan 100 woningen, dicht bij het hart van de stad. Hoewel de woningen nog niet opgeleverd zijn, is er iedere donderdagavond open huis op één woonlaag van het complex. Men kan dan gratis genieten van het luxe interieur en het uitzicht op de stad.

Filip Gilissen heeft affiniteit met goud, de glinsterende kleur waar hij veelvuldig gebruik van maakt in zijn werk. Daarmee werpt hij een kritische blik op de weergave van rijkdom en geluk, én, zoals de kunstenaar het zelf verwoordt, op de “overdreven beelden van sensatie en vermaak in een door succes gedreven samenleving.” In een recent interview zei hij: “Op goud kun je geen steden of toekomst bouwen. Goud maakt voor een nacht gelukkig, en dan is het voorbij.” Voor de Liverpool Biennial maakte Gilissen *The Winner Takes It All* (2009 – 2010): hij plaatste glitterkanonnen in de tentoonstellingsruimte die ingesteld waren om af te gaan bij de binnenkomst van bezoeker nummer 1000. Na de explosie werd het tapijt van glitter verder door het museum getrokken door wandelende bezoekers – een spottend commentaar op hoe de populaire entertainmentindustrie het terrein van de hoge cultuur infiltreert.

Voortbouwend op dit sarcastische festijn vervaardigde Gilissen een reusachtig verlicht uithangbord met de uitdrukking “It’s All Downhill From Here On” [vanaf hier gaat het alleen nog bergafwaarts]. Het uithangbord is een 9,5 x 12 meter grote, draaiende sculptuur, gemaakt van duizend gloeilampen. Het vervaaide eerder de nachtelijke hemel van Brussel en Oostende en nu, voor *Melanchotopia*, komt het voor één nacht naar Rotterdam. In de Belgische context werd het gezien als een commentaar op de politieke impasse die het land momenteel verlamt, maar de boodschap is dubbelzinniger dan een puur politieke interpretatie toestaat. Opgehangen aan een hijskraan – normaal gesproken een icoon van opbouw en vooruitgang – verwijst de kruisvormige tekst naar de hedendaagse verwarring van religie en marketing en geeft het kunstwerk vorm aan een nieuw soort stil protest.

Geboren 1973 in Salzburg, Oostenrijk.
Woont en werkt in Wenen en Los Angeles.

Queens of Rings

Eendrachtsplein 12c

Maandag tot woensdag: 11:00 – 19:00

Donderdag en vrijdag: 11:00 – 21:00

Zaterdag: 11:00 – 18:00

Zondag: 12:00 – 18:00

In deze tattoostudio werkt een team kunstenaars met een state-of-the-art uitrusting. Hier kun je terecht voor een tatoeage of een piercing van kwaliteit. Het interieur van de winkel heeft een rockabillysfeer, het hangt vol met illustraties van tatoeages en het meubilair glanst in zwart, wit en crème. Vaste bewoners van de zaak zijn de vissen in het aquarium, die alles rustig gadeslaan.

Markus Schinwald probeert de toeschouwer in zijn werk te betrekken door meerdere verhaallijnen op te bouwen; de passieve bezoeker verandert in een actieve protagonist. Schinwald bestudeert vaak de psychologische relatie tussen een ruimte en het menselijk lichaam.

Het griezelige en het ongemakkelijke intrigeren hem en hij richt zijn aandacht op de (aangeboren) afwijkingen van het menselijk lichaam. Sinds 2008 werkt hij aan een reeks portretten die flirten met fetisjisme en een extreem gevoel van vervreemding oproepen. In de woorden van Jeffrey Kastner: “Hij plaatst wat bedreigend kan zijn, in het niet voor de hand liggende kader van het klassieke portret. Olieverfschilderijen van onbekende herkomst vormen de basis voor zijn schilderijen – onopmerkelijke, waarschijnlijk 18e- en 19e-eeuwse schilderijen, vrij vakkundig geschilderd. Hij laat ze restaureren en misvormt ze vervolgens subtiel. Meestal door gebruikmaking van raadselachtige prothesen die geraffineerd worden ingevoegd: eigenaardige bandages, mitella's, spalken, beugels en andere obscure, quasi-medische spullen worden toegevoegd aan het figuratieve schilderij, dat in alle andere opzichten vrij rustig en alledaags is.” (*Artforum*, Maart, 2010). Voor *Melanchotopia* presenteert hij een selectie van zijn werk, dat voortbouwt op zijn onderzoek naar de menselijke vorm en de dynamiek die achter de vervorming en verbeelding van het lichaam schuilgaat.

37 Ricardo Okaranza

Geboren 1959 in San Sebastian, Spanje.
Woont en werkt in Berlijn.

Bilderberg Parkhotel
(lobby)
Westersingel 70
Elke dag: 09:00 – 23:00

Wat ooit aan de Westersingel begon als het huis van de kapitein en onderdak voor matrozen, is uitgegroeid tot de Grande Dame van Rotterdam. De elegante tuin is een groene oase in de binnenstad. De gebouwen van het hotel werden in verschillende periodes gebouwd, maar een renovatie in de jaren negentig gaf het gebouw zijn huidige aanblik.

Ricardo Okaranza is gefascineerd door de manier waarop alledaagse voorwerpen iets vertellen over de tijd waarin ze gemaakt zijn. De politiek van een tijdperk drukt, op micro-niveau, zijn stempel op het design. Een voorbeeld hiervan is Duitsland, waar het conservatisme van het Adenauer-tijdperk (1949-1963) zich weerspiegelt in de ontwerpen van de jaren vijftig – purisme maakte plaats voor populaire cultuur. Ook schilderijen van stillevens vertellen iets over de ideologie van hun tijd. Deze burgerlijke schilderijen met uiteenlopende composities zijn rijk aan symbolische betekenissen. Kenmerkend voor dit genre zijn de veelal religieuze symboliek van bloemen en het gebruik van exotische objecten als tekens van rijkdom en macht. Nederlandse stillevens uit de Gouden Eeuw genieten ook bekendheid om de kwaliteit van het realisme. Met deze pronkstukken kon de burgerij, rijk geworden met de internationale handel, haar pas verworven sociale status tonen.

Voor *Melanchotopia* combineert Okaranza zijn interesse voor design en stillevens in het werk *Still Alive* (2011). In samenwerking met de officiële bloemist van het Bilderberg Park Hotel presenteert hij een aantal bloemstukken in vazen uit de Okaranza-Mendibe collectie. Dit is de privécollectie van de kunstenaar, bestaande uit meer dan 3.000 keramieken vazen, in massaproductie vervaardigd in Duitsland tussen 1955 en 1968. In de lobby van het hotel worden, naast de vazen met boeketten, foto's getoond van de vazen met de eerste bloemstukken die Okaranza samen met de bloemist maakte. Hierdoor ontstaat een subtiel spanningsveld tussen realiteit en afbeelding; de echte bloemen, die steeds ververst worden, verschillen maar weinig van hun op foto vastgelegde afbeeldingen.

Geboren 1963 in Neuilly sur Seine,
Frankrijk. Woont en werkt in Brussel.

Buro Rietveld / Dutch Style Company
(tuin, zichtbaar vanaf de straat)
Jongkindstraat 16
7 dagen per week, 24 uur per dag

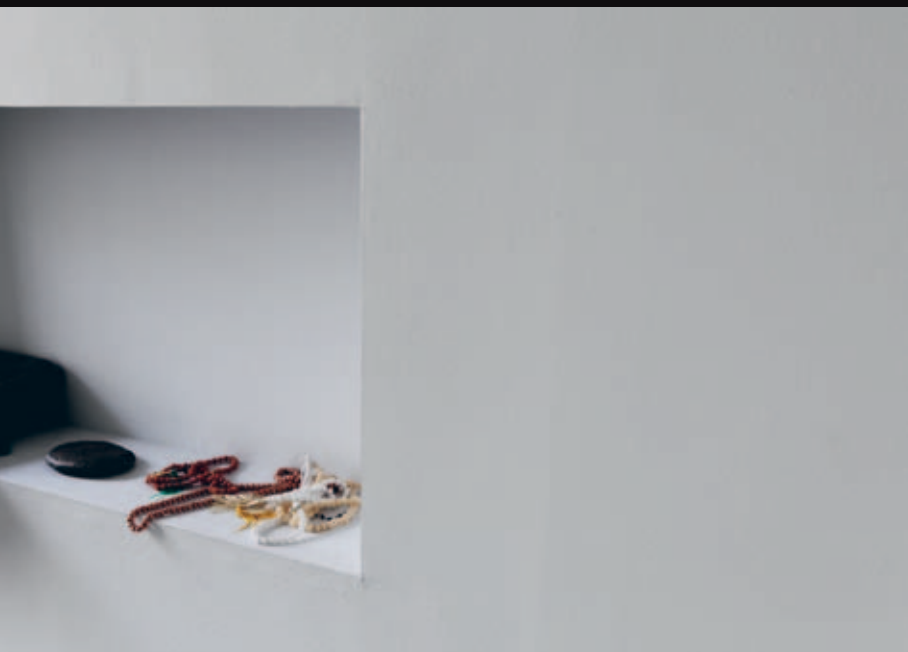
Te midden van het groen liggen zes unieke villa's. Het landgoed waarop ze zijn gebouwd stond bekend als het Land van Hoboken, genoemd naar de eigenaar, een rijke reder. In de jaren twintig kwam het landgoed in handen van de stad. Het Museum Boijmans Van Beuningen werd gebouwd en verschillende flats verrezen op het landgoed. De flats, die al snel als aantasting van het landschap werden gezien, maakten plaats voor de villawijk. Deze villa uit het einde van de jaren vijftig, werd gebouwd in opdracht van Van der Meer, die ook meewerkte aan het ontwerp van het Huis Sonneveld en de Van Nellefabriek. Zijn instructie: een luxe woning creëren voor een rijke Rotterdamse industrieel, die niet langer jaloers hoeft te zijn op Wassenaar, Berlijn of Düsseldorf.

Pierre Bismuths werk onderzoekt de vele verschijningsvormen van kennis en cultuur. Hij trekt hun effectiviteit en nut in twijfel door gebruik te maken van omkering, herhaling en vermenigvuldiging. Zo geeft hij een kritische kijk op het hedendaagse bestaan.

Voor *Melanchotopia* baseert hij zijn werk op Rotterdams reputatie als creatieve en ambitieuze bouwstad. Op een manier die te vergelijken is met de kortetermijnvoorspellingen in zijn synopsis voor de film "Eternal sunshine of the spotless mind", geeft Bismuth zijn prognose: in de nabije toekomst zijn commerciële zones de enige publieke ruimtes. Hij stelt vast dat technologie een groot deel van de bevolking verbindt – zowel culturele, religieuze als sociale groepen. Dit gegeven gebruikt hij om zijn plan voor een nieuw gebouw vorm te geven, waarin een elektronicawarenhuis, een sportcentrum en verschillende soorten gebedsruimtes voor Rotterdams grootste etnische groepen worden ondergebracht. Deze samenstelling speelt met de politieke droom dat er één middel is dat vrede brengt en mensen verenigt; dat zowel gezond als spiritueel is; dat op de toekomst gericht is en – zeker niet in de laatste plaats – ook nog goed is voor de economie. Bismuths werk kwam tot stand als architectuurproject, in samenwerking met het internationale architectenbureau NFA (Nicolas Firket Architects) en een team van bouwkundigen. Het bestaat uit een standaard bouwboard waarop de bouw van dit nieuwe commerciële centrum wordt aangekondigd. Het board staat in de tuin van één van de weinige historische huizen in de stad, een modernistische villa aan de rand van het Museumpark, tegenover het NAI. Om Bismuths bouwwerk te kunnen realiseren, moet dit bijzondere erfgoed wijken – zo wordt de cyclus van verwoesting en wederopbouw, die zo nauw verbonden is met de stad, weer in gang gezet. Voor de toevallige passant, die het fictionele en anti-utopistische karakter van het bouwboard niet kent, lijkt het echt en zelfs bedreigend; het werk heeft, met andere woorden, een ware publieke dimensie.

39 Kostis Velonis

Geboren 1968 in Athene, Griekenland.
Woont en werkt in Athene.

Erasmus MC

(volg de borden vanaf de entree)

's-Gravendijkwal 230

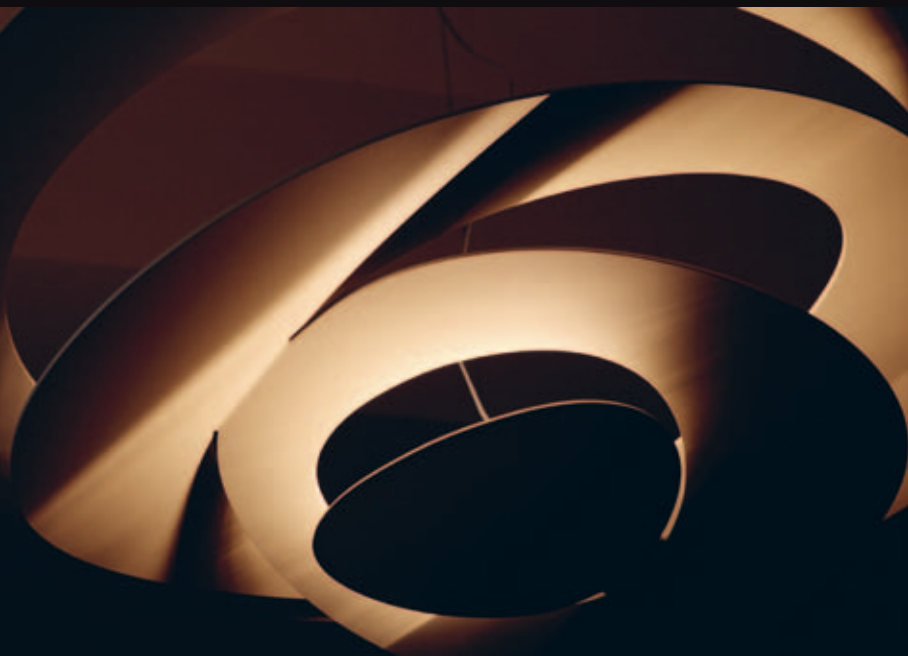
Elke dag: 07:00 – 20:30

In het stiltecentrum voor patiënten en bezoekers van het Erasmus MC kan iedereen zich terugtrekken. Gebedskleden, fontein en beelden staan naast heilige schriften uit het hindoeïsme, het christendom en de islam. Welk geloof ook wordt aangehangen, iedereen is hier welkom. Ook niet-gelovigen en atheïsten.

Kostis Velonis combineert persoonlijke verhalen met een bewerking van historische gebeurtenissen, waardoor huiselijkheid en revolutie in zijn werk samensmelten. Zijn sculpturale composities zijn “kleine milieus gebouwd om onderdak te bieden aan eenzaamheid,” zoals XYZ (het trio curatoren van de Biënnale van Athene) het toepasselijk omschreef. In een recensie werd onlangs gesteld dat Velonis erin slaagt zijn melancholie te diagnosticeren zonder het te verwerpen. Sterker nog, hij put er kracht uit voor zijn beeldhouwwerk (zie *Artforum*, april 2011, p.236).

Voor *Melanchotopia* plaatst Velonis drie werken in het Stiltecentrum van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam, een plaats waar men zich terug kan trekken. Het stiltecentrum is onderverdeeld in drie verschillende ruimtes. Voor atheïsten plaatst Velonis *The Holy Mountain (The White Geometry of Winter)* (2011) (De Heilige Berg – De witte geometrie van de winter), waarover hij zegt: “De vorm is ketterij ten opzichte van het symbolisme van de vrijmetselarij en is een weergave van pantheïstische wil.” In de katholieke ruimte plaatst hij *Set Design for Praying* (2002) (Ontwerp gebedsset) en in de ruimte voor moslims *Swedish Flying Carpet* (2002) (Zweeds vliegend tapijt). De beelden verwijzen naar het gebedsmoment – voor de katholieken een knielkussen met rood kruis en voor de moslims een *musallah* of gebedsmat. Over zijn licht ironische werken zegt Velonis: “Op het eerste gezicht voelen bezoekers en patiënten wellicht een soort verlegenheid – maar op een positieve manier.”

Geboren 1970 in East Farleigh,
Engeland. Woont en werkt in Londen.

Hartman Binnenhuisadviseurs
Mathenesserlaan 190
Dinsdag – zaterdag: 09:30 – 17:30
Op vrijdag open tot 21:00

Deze interieurzaak, waar een woonkamer zich lijkt te hebben vermenigvuldigd, verkoopt meubels van de grote Nederlandse merken. Strakke lijnen en gepolijste oppervlakken komen je tegemoet. De pure eenvoud van modernistisch design komt tot uitdrukking in de tafels, armstoelen, banken, planken, krukken en lampen. Het gebouw dat onderdak biedt aan deze winkel werd ontworpen door Johannes Hendrik van den Broek. Het dateert uit de jaren dertig van de vorige eeuw, precies de periode waarin veel van de ontwerpen voor de meubels binnen, voor het eerst werden uitgewerkt.

Adam Gillams sculpturale werk maakt gebruik van alledaagse materialen om open en soms opzettelijk ongrijpbare composities te creëren. In een omschrijving van zijn werk voor de Brusselse biënnale van 2008 stond: “Zijn beelden proberen een specifiek ogenblik vast te leggen: het moment waar alles duidelijk wordt, of net voordat alles uit elkaar valt en instabiliteit boven duidelijkheid wordt verkozen.” Zijn sculpturen hebben een fijne structuur, zijn niet opdringerig en hebben zelfs de neiging zichzelf weg te cijferen. Enkele van zijn meer recente sculpturen zijn bedoeld om de muur áchter het werk zichtbaar te maken.

Voor *Melanchotopia* werkte Gillam deze benadering verder uit. Hij kiest verschillende invalshoeken om een raam te bekijken: als transparant vlak als vorm die doet denken aan een schilderij en in wisselwerking met voorwerpen en de wand. Hij brengt subtiele ingrepen aan in een winkelraam, dat een directe wisselwerking met het publiek heeft en transparant en niet opdringerig is. Met dit project verwijst Gillam naar de manier waarop ramen van leegstaande winkels vaak met Window-lene worden behandeld. Dit ondoorzichtig poetsmiddel belemmert de inkijk van buiten naar binnen. Net als vitrage – waarbij de privacy het wint van de lichtinval – roepen deze ingrepen een gevoel van alledaagse melancholie op.

41 Lidwien van de Ven

Geboren 1963 in Hulst, Nederland.
Woont en werkt in Rotterdam en Berlijn.

De Havenloods
Elke woensdag, 2 pagina's

Opgericht in de jaren vijftig door pastoor Jos van Krimpen, vader van galerie- en museum-directeur Wim van Krimpen. De Havenloods is een gratis Rotterdams huis-aan-huisblad dat wekelijks verschijnt en verslag uitbrengt van al wat er in de stad speelt. Lokaal nieuws uit een wereldstad.

Lidwien van de Ven houdt zich bezig met politieke en religieuze onderwerpen. Haar onderzoeksaanpak is vrij journalistiek, doordat ze zich op hetzelfde terrein als journalisten begeeft. Hoewel haar beelden niet per se fotojournalistiek zijn, leggen ze wel gebeurtenissen vast. Ze tonen wat buiten het kader van nieuwsberichten valt en verkennen het onzichtbare in de verslaggeving van de media.

Met haar bijdrage aan *Melanchotopia* trotseert Van de Ven de conventionele museale manier om fotografie te presenteren. Met de publicatie van een fotoreeks in het Rotterdamse huis-aan-huisblad *De Havenloods* bevestigt ze nogmaals haar journalistieke aanpak. Haar publicaties verschijnen vanaf 31 augustus 2011 iedere woensdag. Gedurende de hele tentoonstellingsperiode worden de lezers met een andere kijk op de media geconfronteerd.

Van de Ven zal het vierde kunstenaarsboek uit de *Rotterdam*-reeks produceren, uitgegeven door Witte de With Publishers. Via het medium fotografie werpt het boek licht op de stad Rotterdam. Voor haar publicatie besloot Van de Ven om Rotterdam en zijn sociaal-politieke ontwikkeling te tonen als een afspiegeling van een wereldwijd en internationaal fenomeen.

Geboren 1967 in Sevenoaks, Verenigd Koninkrijk. Woont en werkt in New York en Londen.

De *Melanchotopia*-regen vormt de basis voor het tentoonstellingslogo. Het is verspreid over alle deelnemende locaties en door heel de stad te zien.

Bezoekers aan de stad merken meteen dat Rotterdam een stad is met veel wind, wolken en regen. De lucht heeft meestal een neutrale grijze kleur. Het weer herinnert ons eraan dat dit land een continue strijd voert met de zee. Het ritme van het voorbijrazende verkeer, het werkritme, de gierende wind en de spetterende regen hameren erop dat het leven gewoon doorgaat.

Sinds het midden van de jaren negentig maakt Sarah Morris complexe, abstracte schilderijen en films. Deze werken, gebaseerd op verschillende steden, vloeien voort uit een minutieuze analyse van architectonische details gecombineerd met een kritische gevoeligheid voor de psychologie van een stad en haar sleutelfiguren. Door gebruik te maken van verschillende cinematografische methodes – van documentaires tot ogenschijnlijk geënsceeneerde narratieve scenario's – verleidt en vervreemdt Morris de toeschouwer in haar films. De films focussen in de eerste plaats op dichtbevolkte steden als *Miami* (2002), *Los Angeles* (2005), *Beijing* (2008) en recentelijk *Chicago* (2011). Ze schetsen een complex en intiem beeld van de stad van binnenuit. Zo verkende Morris bijvoorbeeld de door fantasie gedreven filmindustrie en onderzocht de overduidelijke relatie tussen studio, producent, regisseur en acteurs in Los Angeles. Met *Chicago* richt ze de lens op het panorama van een Amerikaanse stad in transitie.

Voor *Melanchotopia* ontwierp Sarah Morris het regen-logo, waarmee ze een bijdrage levert aan de visuele identiteit van de tentoonstelling. Het logo is een hybride compositie van de wolk uit het logo van Witte de With – een ontwerp van Gerard Hadders (Hard Werken) – en het ontwerp van Sarah Morris, samengesteld door Markus Weisbeck (Surface). Haar ontwerp, een grafische interpretatie van regen, werd geïnspireerd door het logo dat prijkt op de verpakkingen van het Amerikaanse merk Morton Salt. Het hoofdkantoor van dit bedrijf is gevestigd in Chicago. Hierdoor is haar logo tevens een verwijzing naar haar meest recente film *Chicago*, waarin een Morton Salt-fabriek in beeld komt. Deze referentie, plus het verband dat Morris legt tussen de psychologie van de stad Chicago en die van Rotterdam, is een kritische toevoeging aan *Melanchotopia*'s visuele identiteit. Haar film *Chicago* kijkt naar een stad in transitie; in het verlengde hiervan, bekeken door de lens van deze tentoonstelling, wordt Rotterdam ook zo beschouwd.

***Melanchotopia* audio tour**

Op de straten, pleinen en hoeken van de Rotterdamse binnenstad, het werkterrein van *Melanchotopia*, liggen verschillende opmerkelijke stadsverhalen verscholen. Speciaal voor *Melanchotopia* heeft Veldwerk | film + educatie + beleid een audiotour ontwikkeld die de luisteraar stil doet staan bij het hier en nu van de stad en de persoonlijke beleving van haar bewoners en gebruikers.

Vanuit de verhalen van gewone en minder gewone, oude en nieuwe Rotterdammers en kunstenaars die deelnemen aan *Melanchotopia*, komt de luisteraar alternatieve en verborgen dimensies van de stad op het spoor. Sommige audiofragmenten staan in directe relatie tot een kunstwerk en kunstenaar, andere fragmenten refereren aan het thema van de tentoonstelling. Met een mix van stadsverhalen en uniek omgevingsgeluid vormt de tour een confrontatie met – en inbreuk op het efficiënte woon-werkritme van alledag. Het is halt houden in een stroomversnelling, oren spitsen, ogen scherpstellen en opgaan in de gelaagdheid van de stad.

Hoe het werkt

De audiotour bestaat uit twaalf clips die apart van elkaar, en in willekeurige volgorde zijn te beluisteren. Evenals de tentoonstelling kent de audiotour geen vaste route of volgorde. De locaties van de audioclips zijn te vinden op de *Melanchotopia* plattegrond

- De audioclips zijn als mp3-bestand gratis te downloaden van de website van Witte de With, www.wdw.nl.
- Een audioclip kan op locatie worden gedownload door de daar aanwezige QR-code te scannen met een smartphone.
- In het *Melanchotopia* epicentrum is tegen betaling van een borgsom een leentoezel met audiotour af te halen. Let op: neem een geldig legitimatiebewijs mee.

Bijna alle audioclips zijn Nederlandstalig. Een enkele is Engelstalig.

QR-codes Audiotour

Scan met een smartphone om de audioclips te horen, of ga naar www.wdw.nl

Iedere clip duurt ongeveer 4 minuten

A **Introductie**—klinkt als *Melanchotopia*
Luister naar het hoe en wat van de *Melanchotopia* audiotour.

Locatie: Geen vaste locatie.
Taal: Nederlands / Engels

B **24/7 uit de maat**
Dit politiebureau oogt misschien leegstaand, toch is hier het kloppend hart van cameratoezicht Rotterdam verstopt. In het onafgebroken ritme van de stad wordt door tien paar ogen 24/7 realtime gezocht naar mensen die uit de maat lopen... Politieerman Ronald Roskam en operator Evert Visser vertellen over hun specialisme.

Locatie: Op de hoek van de Witte de Withstraat en de Hartmansstraat.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 05:00 uur

C **Welkom in Rotterdam**
Je gids door Rotterdam vandaag is géén historicus en géén ras-Rotterdammer. Cursisten van het ITHA Dutch Language Institute hebben een speciaal programma samengesteld. Ervaar de stad door de ogen van een nieuwkomer, een expat, die Rotterdam nog aan het verkennen is.

Locatie: Voor ROTTERDAM.INFO,
Binnenwegplein / Coolsingel 195-197.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 17:00 uur

D **Niemandland**
Hoe verhoud je je tot de openbare ruimte en vice versa? Volgens kunstenaar Murray Gaylard lijdt het Grote Kerkplein aan schizofrenie. En dat voelt ongemakkelijk. Wat moet je er doen? Hoe moet je jezelf gedragen? Murray presenteert een nieuwe manier om je door deze ruimte te bewegen.

Locatie: Midden op het Grotekerkplein.
Taal: Engels
Opgenomen om 21:00 uur

- E Eerder later**
Waar was je en wat deed je toen het nieuws als een bom insloeg? Hoe lang duurde dat moment... Wat is een eeuwigheid? Hoe tastbaar is je herinnering eigenlijk? Kunstenaar Arnoud Holleman neemt je mee in zijn herinnering, naar het moment dat hij op zijn eigen grondvesten stond te schudden.
- Locatie: In de entreehal van Beurs – World Trade Center, Beursplein 37.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 14:00 uur
- F Wacht maar...**
Een mens brengt gemiddeld een jaar van zijn leven in de wachtrij door. Supermarkt, paskamers, vliegveld. Het wachten kent zo zijn eigen tijdservaring. Stap in de nachtelijke wachtrij met de Rotterdamse filosoof en criminoloog Marc Schuilenburg, ervaar de tijd en luister naar zijn strategieën om de rij aanmerkelijk korter te maken.
- Locatie: Voor Off Corso, Kruiskade 22.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 02:26 uur
- G Stadsgeluiden**
Componist George van Dam componeerde speciaal voor *Melanchotopia* een muziekstuk voor de stad. Luister met de oren van deze componist naar het klankbeeld van de stad Rotterdam, waar het geluid van de wind altijd weer overheerst. Hoe laat de wind zich vangen? Waar is ze zo dringend naar op weg?
- Locatie: Stationsplein / Weena.
Taal: Engels
Opgenomen om 08:45 uur
- H Core business**
Stadsplattegrond, kalender, menukaart. Meer dan de helft van het drukwerk dat je bij 'de Chinees' ziet liggen, rolt hier van de drukpersen. Maar er is een generatieconflict gaande. Drukker Chiu Wah Li neemt je mee langs trend en traditie in de Chinese beeldtaal. Wandel door de straat, kijk en vergelijk.
- Locatie: Op de stoep voor Skyland, offset drukkerij, Mauritsweg 31.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 10:33 uur
- I Volgens de regeltjes**
Jan Ebeltjes kent de regeltjes en weet zo de wetten van de stad te omzeilen. Deze subversieve stedeling loopt op klompen, heeft een boerenziel en parkeert zijn trekker waar hij kan. Hij kraakt, zwerft, stunt, bouwt, sloopt en geniet. Parkeer jezelf bij de parkeermeester, luister en pas toe op eigen risico.
- Locatie: Parkeermeter op de Nieuwe Binnenweg, voor huisnummer 146-149.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 23:00 uur
- J Binnenste Buiten**
Anatoom Gert-Jan Kleinrensink brengt je van zijn kantoor in de hoge witte toren van het Erasmus MC naar de snijzaal op de benedenverdieping, waar stedelingen hun lichaam ter beschikking stellen van de wetenschap. Vaar mee langs zenuwen, bloedbanen, organen, gewrichten en maak kennis met het stadslichaam.
- Locatie: Voor de hoofdingang of op het binnenplein van het Erasmus Medisch Centrum, 's-Gravendijkwal 230.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 15:05 uur

K **Eén vierkante meter stadsnatuur**
Havenbewoners Hannie en Daan werpen vanaf hun boot in de veerhaven een blik op hun dynamische achtertuin-
tje aan de waterkant en de vreemde vogels op de kade. Stadsecoloog Remko Andeweg neemt de begroeiing van het talud nog gedetailleerder onder de loep. Tegenover de ordentelijk aangeplante bakken en bankjes van de gemeente is iets opmerkelijks aan de hand.

Locatie: Aan de kade van de Veerhaven, Veerkade 15.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 12:00 uur

L **Grid**
Op dit punt kruisen verschillende stadsgebruikers elkaar, op weg naar werk en huis, winkelend en flanerend... de fietskoerier schiet er rap tussen-
door, snijdt af. Jorrit Spoelstra bezorgt zijn pakketjes op de bovenste verdieping van de verschillende bedrijfsgebouwen in de stad. Maar de fiets is meer dan efficiënt, de fiets is deel van zijn stadsbeleving.

Locatie: Aan de voet van de Erasmusbrug, op de kruising met de Boompjes en het Vasteland.
Taal: Nederlands
Opgenomen om 10:10 uur

Melanchotopia epicentrum 3 sept - 31 dec 2011

Gedurende de tentoonstelling en daarna tot 31 december is Witte de Withs tentoonstellingsruimte het epicentrum van *Melanchotopia*. Hier is meer informatie te vinden over alle deelnemende kunstenaars en hun projecten voor de verschillende locaties van de tentoonstelling. Een aantal kunstwerken en installaties is ook in het epicentrum te zien én het is de locatie voor verschillende lezingen, artist talks en andere evenementen.

Witte de With, Center for Contemporary Art
Witte de Withstraat 50, 3e etage
Openingstijden: dinsdag t/m zondag
11:00 – 18:00 (gesloten op maandag)

Toegangsprijzen

€ 5,00	<i>Melanchotopia epicentrum in Witte de With, incl. tentoonstellingsgids</i>
€ 2,50	onder 18 / studenten / CJP / 65+ / groepen > 10
€ 10,00	Passe-partout geldig gedurende de hele tentoonstellingsperiode inclusief toegang tot alle lezingen en artist talks.
Free	onder 12 / CKV / Rotterdampas / MJK

Bereikbaar met openbaar vervoer vanaf Rotterdam Centraal

tram 20 richting Lombardijen,
halte Museumpark
tram 7 richting Willemsplein / Nesserdijk,
halte Museumpark
bus 46 halte Westblaak
metrolijnen A / B / C, halte Eendrachtsplein

Rondleidingen

Iedere woensdag en zondag om 15:00 uur vinden er gratis rondleidingen plaats.

Op woensdag worden na een korte inleiding in het *Melanchotopia* epicentrum vanuit Witte de With een aantal tentoonstellingslocaties bezocht.

Op zondag bestaat de rondleiding uit een uitgebreide inleiding op de tentoonstelling, een toelichting op de projecten, werken en installaties die in het epicentrum te zien zijn en worden de locaties op eigen gelegenheid bezocht.

Duur: ongeveer 1 uur.

Reserveren is niet nodig.

Deze rondleidingen zijn bedoeld voor bezoekers en niet voor grote (school)groepen.

Groepsbezoek

Voor groepen vanaf 10 personen kan een rondleiding worden geboekt voor € 60,- via reservations@wdw.nl.

Voor schoolgroepen is er een gereduceerd tarief. Groepen betalen de toegangsprijs met korting voor het *Melanchotopia* epicentrum.

Kunstconfrontaties

Voor groepen (jong) volwassenen, studenten en middelbare scholieren is er tijdens *Melanchotopia* de mogelijkheid om een kunstconfrontatie te reserveren. Tijdens een kunstconfrontatie gaat de groep samen met een begeleider van Witte de With de tentoonstelling bekijken, bespreken en bediscussiëren. De begeleider stimuleert vooral om zelf te kijken en sluit aan bij elk niveau

Een kunstconfrontatie duurt 1 uur en kost €2,50 p.p. (contant of met cultuurkaart). Er kunnen maximaal 30 personen tegelijk deelnemen.

Reserveren via reservations@wdw.nl en meer informatie via karin@wdw.nl.

Randprogramma

Bijna dagelijks vinden tijdens de tentoonstelling evenementen plaats in het epicentrum van *Melanchotopia*.

Onder meer artist talks, lezingen, boekklanceringen, filmvertoningen en performances, die allemaal *Melanchotopia*'s thema's belichten. Het programma voor deze informele en informatieve evenementen zal online beschikbaar zijn op onze nieuwe website www.wdw.nl.

Workshops & masterclasses

Het *Melanchotopia* epicentrum biedt ook een aantal workshops en masterclasses aan, onder leiding van deelnemende kunstenaars en gastdocenten. Met onder andere:

- Stefan Kalmár, directeur & Richard Birkett, curator, Artists Space, New York
- Nicolaus Schafhausen, directeur, Witte de With
- Zoë Gray, curator & Belinda Hak, business coördinator, Witte de With

De workshops en masterclasses zijn op inschrijving. Meer details over de masterclasses vind je op www.wdw.nl. Ook kun je voor meer informatie een e-mail sturen naar karin@wdw.nl.

Boekwinkel

Tijdens *Melanchotopia* zal Witte de With onderdak bieden aan pro qm, een Berlijnse boekwinkel gespecialiseerd in kunst en architectuur. De eigenaren van pro qm selecteerden titels die dieper ingaan op de thema's van *Melanchotopia* en er zijn boeken over de kunstenaars die deelnemen aan de tentoonstelling.

Alle boeken, cd's en posters, uitgegeven door Witte de With Publishers zijn ook verkrijgbaar in deze pop-up boekwinkel en kunnen worden besteld in onze nieuwe webshop www.wdw.nl.

Colofon

Deze publicatie is verschenen ter gelegenheid van de tentoonstelling *Melanchotopia*, in Witte de With en op locaties door heel Rotterdam, 2011.

Curatoren

Nicolaus Schafhausen, Anne-Claire Schmitz

Assistent-curatoren

Thomas Cuckle, Amira Gad, Fabian Schöneich, Sam Sterckx

Eindredactie

Zoë Gray, Jessie Hocks, Pauline Kleijer, Nicolaus Schafhausen, Anne-Claire Schmitz

Auteurs

Projectbeschrijvingen: Amira Gad, Juan Gaitán, Zoë Gray, Jessie Hocks, Vanessa J. Müller
Locatiebeschrijving: Esperanza Rozales

Vertaling

Linke & Schreier

Ontwerp

Surface; Tobias Donat, Max Nestor, Markus Weisbeck
www.surface.de

Plattegrond

Studio Matthias Görlich
www.mgoerlich.com

Fotografie

Steffen Jagenburg
www.jagenburg.net

Uitgever

Witte de With, Center for Contemporary Art

Druk

Henrich Druck + Medien GmbH

© kunstenaars en Witte de With, Rotterdam, 2011.

Gedrukt en gebonden in Duitsland. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Met bijzondere dank aan:

Joachim Abrell, Linda Alonso, Remko Andeweg, Mary Andriesse, Robert Anemaet, Art & Flywork, Avondwinkel Alexia, Gijs Bakker, Bar Mon Cheri, Rob Barendse, Fabian Bechtle, Herman Bekker, Milo Bellaar Spruijt, Berlage Institute, Beurs - World Trade Center, Bilderberg Parkhotel Rotterdam, Esther Blankers, Jeroen Boomgaard, Anne Boomsluit, Dora Borst, Frank Bot, Jörn Bötnagel, BQ Gallery, Stanley Bremer, Martijn Brenninkmeijer, Tom Bruwier, Bureau Stadsnatuur Rotterdam, Buro Rietveld, Catriona Jeffries Gallery, Centrum Beeldende Kunst Rotterdam, CityTec, Saskia Copper, Kevin Corandewal, Dick Couvée, Dagopvang Couwenburg, Aurélie de Gerlache, Oscar de Grave, Bart de Haan, Patrick de Haas, de Havenloods, Simon de Jong, Warner de Leeuw, Esther de Rooij, Mignon de Veer, Hannie De Vries, Karen de Weerdt, de Wilgen Vastgoed, de+ge architecten, Delta Marine Consultants, Janneke Dijkstra, Paul Dijkstra, Tobias Donat, Sybille du Roy, Dutch Language Institute ITHA, Dutch Style Company, Jan Ebeltjes, EIDOTECH GmbH, Gwénolé Emery, Frans Engels, Engels Grandcafé Restaurant Zalen, Erasmus MC, Etablissement d'en face projects, Sjarel Ex, Florian Feineis, Marcus Fernhout, Jesko Fezer, Miranda Filius, Nicolas Firket, Ronald Florisson, Renée Freriks, Aleksander Gabrys, Galerie De Aanschouw, Fabian Gawlik, Gemeente Rotterdam, Gemeente Rotterdam Bestuursdienst, Gemeente Rotterdam Bureau Binnestad, Gemeente Rotterdam Publiekszaken, Gemeentewerken Rotterdam, Ramon 'Tappie' Gielen, Bastien Gilson, Matthias Görlich, Jochem Gottmers, Grand Hotel Central, Raoul Grobben, Céline Groen, Groothandelsgebouw, Gypex vzw, Ria Haagsma, Ralf Handwerk, Hartman Binnenhuisadviseurs, Havenbedrijf Rotterdam N.V., Conrad Heilmann, het Schieblock, Jessica Hogerhuis, Holland Casino, Fred Hoogsteder, Anne-Wil Hop, Sarah Hopkinson, Thea Houkamp, Joekjan Höweler, Impulse Art Management, ING Art Collection, ING Real Estate, Timothee Ingen-Housz, Cathy Jacob, Martijn Jacobus, Steffen Jagenburg, Jan Prins Openbare Montessori School, Gareth Jeans, Toni Kattenburg, Esther Klein, Gert Jan Klein-Rensink, Henk Koek, Kristian Koreman, Aad Krol, Richard Kruijthof, Monique Lambie, Minhui Lee, Chiu Wah Li, Margôt Lindeman-Pool, Dees Linders, Eeva Liukku, Frits Lomeijer, Hans-Christian Lotz, Lydia, Monique Marijnissen, Maritiem Museum, Boudewijn Martens, Claron McFadden, Suzanne Metman, Marius Meurs, Sjany Middelkoop, Vedran Mimica, Gareth Moore, Martin Mossink, Museum Boijmans van Beuningen, Museum Rotterdam, Marita Muukkonen, Nai, Nationale-Nederlanden, NEONWorks.ca, Nicolas Firket Architects, NS, off_corso, Vanessa Ohlraun, Kathryn Park, Pathé Schouwburgplein, Pauluskerk, Rob Peters, Anne Petre, Mark Phillips, Piet Zwart Institute, Politie Rotterdam-Rijnmond, Pro qm, ProRail, Q-Park, Queen of Rings, R.S.C. Sanctus-Laurentius, Rupesh, Ramkisoosing, J.S. (Bas) Reedijk, Kees Reedijk, Regionaal Cameratoezicht, Henk Rehorst, Katja Reichard, Richard Rijks, Marta Rincón, Jeroen Robbrecht, Robeco, Robert, Charlotte Rommerts, Joanne Roozenburg, Ronald Roskam, Martha Rosler, Rotown, Rotterdam Centraal, ROTTERDAM.INFO, Rotterdamse Schouwburg, Royal BAM Group, RTC, Fabrice Samyn, San, Tanguy Schmitz, Felix Schoeneich, Marc Schuilenburg, Dominik Schumacher, Sculpture International Rotterdam, Dave Schwab, Jan Segeren, Lodder Sfeermakers, Rob Shantz, Shop Erotica, Dirk Simkens, Skyland offsetdrukkerij, Iris Smid, Stef Snakkers, Dewi Soerodongso, SPAR Corandewal, Jorrit Spoelstra, Sprüth Magers Berlin, Angela Stauch, Goos Stavenuiter, Stichting Kaus Australis, Stichting Veerhaven Rotterdam, Frank Taal, Michel Teeuwisse, The After Lucy Experiment, The Manhattan Hotel, TheGreenEyl, Siebe Thissen, Wendeline Thole, Milan Tilder, Anja Trudel, Ariadne Urlus, Tom van Baarle, Elma van Boxel, Paul van de Laar, Sonja van de Laarschot, Ilse Van den Bosch, Henk van den Broek, Anco van Dendool, Marja van der Burgh, Rob van der Meer, Jeanne-Françoise van der Stegen, Els van der Vloed-Engels, Sabina van Dorst, Sara Van Eijk, Yves Van Erp, Suzanne Van Essen, Frans van Etten, Carolien van Eykelen, Daan van Golden, Karlijn van Halewijn, Teije van Hall, Miriam van Lierop, Leo van Marion, Cathelyne van Mil, Chris Van Mulligen, Charlotte van Peski, Lieke van Puijssens, Gerhard Van Urk, Van Urk Piano's & Vleugels, Matthijs van Velzen, Van Wijnen, Stijn van Zon, Rinus van Zwam, Annemie Vanackere, Hans Vandaele, Margot Vanheusden, Wouter Vanstiphout, Caspar Vehmeijer, Hitomi Veldman, Jur Verbeek, Peter Verhoeven, Tom Verhorst, Bieke Versloot, Via Kunst, VIVID Galerie, Linda Vlassenrood, Franziska von Hasselbach, Maren von Stockhausen, Daan Vrouwdeunt, Martijn Waalboer, Jan Wagner, Hans Walgenbach, Gijs Warmenhoven, Wegener Huis-aan-huisMedia, Suzanne Weenink, Weenink Bedrijfskleding, Markus Weisbeck, Willie Wemering, Wereldmuseum, Axel Wieder, Renee Willeman, Willibrordschool, Christian Wirtz, Etienne Wynants, Youssef, ZUS.

Melanchotopia wordt ondersteund door

Sponsors

swiss arts council

Witte de With wordt ondersteund door de gemeente Rotterdam en het ministerie van OCW.

Witte de With

Staf

Directeur: Nicolaus Schafhausen

Adjunct directeur: Paul van Gennip

Business coördinator: Belinda Hak

Curatoren: Juan Gaitan, Zoë Gray

Junior curator: Anne-Claire Schmitz

Assistent-curator: Amira Gad

Educatie projectcurator: Renée Freriks, Karin Schipper

Publicaties: Monika Szewczyk

PR & Communicatie: Jessie Hocks

Secretariaat: Angélique Barendregt, Gerda Brust, Emmelie Mijs

Receptie: Hedwig Homoet, Erik Visser, Erwin Nederhoff

Techniek: Gé Beckman, Line Kramer

Externe medewerkers

Administratie: Frank van Balen, Meta de Mol - van Otterloo

Fotografie: Bob Goedewaagen

Opbouw tentoonstellingen: Ties Ten Bosch, Carlo van Driel, Michiel

Huiben, Aletta de Jong, Jeroen Jongeleen, Chris van Mulligen,

Hans Tutert, Ruben van de Velde

Zakelijk advies: Chris de Jong

Aanvullende PR & Communicatie voor Melanchotopia: Josje Stoel

Witte de With

Center for Contemporary Art

Witte de Withstraat 50

3012 BR Rotterdam

tel 010 4110144

fax 010 4117924

info@wdw.nl – www.wdw.nl